

MIROVNI SPORAZUM

RAJT-PETERSON,
Vazduhoplovna vojna baza, Dejton, Ohajo
01.-21.11.1995. godine

S A D R Ž A J :

- Opšti okvirni sporazum
- [Aneks 1-A: Vojni aspekt mirovnog sporazuma](#)
- Dodatna pisma-izjave
- [Aneks 1-B: Regionalna stabilizacija](#)
- [Aneks 2: Granice između entiteta](#)
- [Aneks 1: Dodatni sporazum o ljudskim pravima](#)
- [Aneks 3: Izbori](#)
- [Aneks 4: Ustav](#)
- [Aneks 5: Arbitraža](#)
- [Aneks 6: Ljudska prava](#)
- [Aneks 7: Izbjeglice i raseljena lica](#)
- [Aneks 8: Komisija za zaštitu nacionalnih spomenika](#)
- [Aneks 9: Javne korporacije Bosne i Hercegovine](#)
- [Aneks 10: Civilna implementacija](#)
- [Aneks 11: Međunarodne policijske snage](#)
- [Sporazum o potpisivanju opšteg okvirnog sporazuma](#)
- Dodatna pisma-izjave
- Zaključne izjave

OPŠTI OKVIRNI SPORAZUM ZA MIR U BOSNI I HERCEGOVINI

Republika Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska i Savezna Republika Jugoslavija (strane) Prepoznajući potrebu za sveobuhvatnim rješenjem da se okonča tragični sukob u regionu, želeći da doprinesu ovoj svrsi i promovišu trajni mir i stabilnost, potvrđujući svoje opredjeljenje za dogovorene osnovne principe objavljene 08. septembra 1995., dalje dogovorene osnovne principe objavljene 26. septembra 1995. i sporazume o prekidu vatre od 14. septembra i 5. oktobra 1995. Primajući k znanju sporazum od 29. avgusta 1995. koji ovlašćuje delegaciju Savezne Republike Jugoslavije da u ime Republike Srpske potpiše dijelove mirovnog plana koji se tiče Republike Srpske, uz obavezu da implementira sporazum koji je donesen striktno i posljedično, Slažu se kao što slijedi:

Član 1.

Strane će sprovoditi svoje odnose u skladu sa principima izloženim u Povelji Ujedinjenih nacija, kao i u Helsinškom završnom aktu i drugim dokumentima Organizacije za bezbednost i saradnju u Evropi. Posebno, strane će u potpunosti poštovati suverenu jednakost jedna druge, rješavaće sporna pitanja mirnim sredstvima i uzdržaće se od bilo kakvih akcija, putem prijetnje ili upotrebe sile ili na bilo koji drugi način, protiv teritorijalnog integriteta ili političke nezavisnosti Bosne i Hercegovine ili bilo koje druge države.

Član 2.

Strane pozdravljaju i prihvataju aranžmane koji su napravljeni u vezi sa vojnim aspektom mirovnog sporazuma i aspektima regionalne stabilizacije, kao što je izloženo u sporazumima u aneksu 1-A i aneksu 1-B. Strane će u potpunosti poštovati obaveze iz aneksa 1-A i učiniće sve da te obaveze izvrše, a takođe će se u potpunosti pridržavati svojih obaveza sadržanih u aneksu 1-B.

Član 3.

Strane pozdravljaju i prihvataju aranžmane koji su napravljeni u vezi sa razgraničenjima između dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, kao što je izloženo u aneksu 2. Strane će u potpunosti poštovati i promovisati ispunjenje opredjeljenja donesenih ovdje.

Član 4.

Strane pozdravljaju i prihvataju izborni program za Bosnu i Hercegovinu kao što je izloženo u aneksu 3. Strane će u potpunosti poštovati i promovisati ispunjenje tog programa.

Član 5.

Strane pozdravljaju i prihvataju aranžmane koji su napravljeni u vezi sa Ustavom Bosne i Hercegovine, kao što je izloženo u aneksu 4. Strane će u potpunosti poštovati ovdje usvojena opredjeljenja i činiće sve da se ona ostvare.

Član 6.

Strane pozdravljaju i prihvataju aranžmane koji su napravljeni u vezi sa uspostavom arbitražnog tribunala, Komisije za ljudska prava, Komisije za izbjeglice i raseljena lica, Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika i transportnih korporacija Bosne i Hercegovine, kao što je izloženo u sporazumu u aneksima 5-9. Strane će u potpunosti poštovati i obezbjeđivati ispunjenje ovdje utvrđenih opredjeljenja.

Član 7.

Shvatajući da su poštivanje ljudskih prava i zaštita izbjeglica i raseljenih lica od vitalnog značaja za postizanje trajnog mira, strane se slažu i povinovaće se u potpunosti sa odredbama koje se tiču ljudskih prava izloženih u poglavlju 1. sporazuma u aneksu 6., kao i obaveza koje se tiču izbjeglica i raseljenih lica koje su izložene u poglavlju 1. sporazuma u aneksu 7.

Član 8.

Strane pozdravljaju i prihvataju aranžmane koji su napravljeni u vezi sa implementacijom ovog mirovnog sporazuma, uključujući posebno one koji se tiču civilne (ne vojne) implementacije, kao što je izloženo u sporazumu u aneksu 10. i međunarodnih policijskih snaga, kao što je izloženo u sporazumu u aneksu 11. Strane će u potpunosti poštivati naprijed utvrđena opredjeljenja i učiniće sve da se ona ostvare.

Član 9.

Strane će saradivati u potpunosti sa svim entitetima uključenim u implementaciju ovog mirovnog sporazuma, kao što je opisano u aneksima ovog sporazuma ili kao što je na drugi

način određeno od strane Savjeta bezbednosti Ujedinjenih nacija, kao i povinovati se obavezama da sarađuju u istrazi i gonjenju ratnih zločinaca i drugih kršenja međunarodnog humanitarnog prava.

Član 10.

Savezna Republika Jugoslavija i Republika Bosna i Hercegovina priznaju jedna drugu kao suverene nezavisne države unutar njihovih međunarodnih granica. Daljnji aspekti njihovog uzajamnog priznanja biće predmet kasnijih razgovora.

Član 11.

Ovaj sporazum stupa na snagu nakon potpisivanja.

ANEKS 1-A SPORAZUM O VOJNIM ASPEKTIMA MIROVNOG REŠENJA

Republika Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovina i Republika Srpska (dalje u tekstu "strane") saglasile su se o sledećem:

ČLAN 1 OPŠTE OBAVEZE

1. Strane se obavezuju da uspostave što je pre moguće normalne uslove života u Bosni i Hercegovini. One shvataju da je potrebnoda sa svoje strane daju značajan doprinos, pri čemu će maksimalno nastojati da sarađuju jedna sa drugom, i sa međunarodnim organizacijama i agencijama, koje im pomažu na terenu. One pozdravljaju spremnost međunarodne zajednice da za period od odprilike godinu dana, pošalju u oblast snage koje će pomagati u primeni u sporazumu opisani teritorijalnih i drugih njegovih odredaba koje se odnose na vojne aspekte.

a) Poziva se SB UN da usvoji Rezoluciju kojom će ovlastiti zemlje članice ili regionalne organizacije i aranžmane da ustanove multinacionalne vojne snage za sprovođenje (u daljem tekstu "IFOR"). Strane shvataju i saglasne su da te snage za sprovođenje mogu da se sastoje od kopnenih, vazduhoplovnih i pomorskih jedinica iz zemalja u NATO i van NATO, raspoređenih u BiH da pomognu da se obezbedi poštovanje odredbi ovog Sporazuma (u daljem tekstu Aneks). Strane shvataju i saglasne su da IFOR počne sa sprovođenjem vojnih aspekata ovog Sporazuma po prenosu ovlaštenja od komandanta UNPROFOR-a na komandanta IFOR. Do prenosa ovlaštenja UNPROFOR će i dalje obavljati svoj mandat.

b) Podrazumeva se i postoji saglasnost da NATO uspostavi snage koje će delovati pod rukovodstvom i biti podređene upravi i političkoj kontroli Severno-atlanskog Saveta (NAC) preko komandne strukture NATO. One se obavezuju da olakšaju njihove operacije. Strane se zato ovim slažu i slobodno obavezuju da u punoj meri poštuju sve obaveze date u ovom Aneksu.

c) Podrazumeva se i postoji saglasnost strana da druge zemlje pomažu u sprovođenju vojnih aspekata mirovnog rešenja. Strane razumeju i saglasne da će modaliteti učešća takvih zemalja biti predmet sporazuma između tih zemalja učesnica i NATO-a.

2. Svrha ovih obaveza je:

a) da se uspostavi trajan prekid neprijateljstava; nijedan Entitet neće pretiti niti koristiti silu protiv drugog Entiteta i ni pod kojim uslovima neće oružane snage bilo kog Entiteta ulaziti ili boraviti na teritoriji drugog Entiteta bez pristanka vlade tog drugog Entiteta i Predsedništva Bosne i Hercegovine. Sve oružane snage u Bosni i Hercegovini delovaće u skladu sa suverenitetom i teritorijalnim integritetom Bosne i Hercegovine;

b) Obezbeđenje podrške i ovlaštenja IFOR i posebno ovlaštenja IFOR da preduzima korake neophodne za obezbeđenje poštovanja ovog Aneksa i sopstvene živote, uključujući upotrebu nužne sile; i

c) uspostavljanje trajne bezbednosti i mera za kontrolu naoružanja kako je opisano u Aneksu 1-B Opšteg okvirnog Sporazuma sa ciljem da se pomogne trajno pomirenje između svih strana i da se olakša postizanje svih političkih aranžmana o kojima je postignuta saglasnost u Opštem okvirnom sporazumu.

3. Strane shvataju i slažu se da će se u BiH obaveze preuzete u ovom Aneksu primenjivati pođednako u oba Entiteta. Oba Entitetaće biti pođednako odgovorna za poštovanje ovog Aneksa i oba će biti pođednako podložna merama za sprovođenje IFOR koje bi bile potrebne da se obezbedi sprovođenje ovog Aneksa i zaštita IFOR.

ČLAN 2 PRESTANAK NEPRIJATELJSTAVA

1. Strane će poštovati prestanak neprijateljstava koji počinje u skladu sa Sporazumom od 05.10.1995. godine i nastaviće da se uzdržavaju od svih međusobnih ofanzivnih operacija bilo kog tipa. Ofanzivna operacija u ovom slučaju jeste akcija koja uključuje slanje snage ispred sopstvenih linija. Svaka strana će obezbediti da se svo osoblje i organizacije sa vojnim sposobnostima pod njihovom kontrolom ili na teritoriji pod njihovom kontrolom, uključujući tu oružane civilne grupe, nacionalnu gardu, vojne rezerviste, vojnu policiju i specijalnu policiju

MUP-a (dalje u tekstu "Snage") pridržavaju ovog Aneksa. Termin "Snage" ne uključuje UNPROFOR, međunarodne policijske snage koje se pominju u Opštem okvirnom sporazumu, IFOR ili druge elemente pomenute u članu 1. Paragraf 1 (c).

2. Izvršavajući obaveze izložene u stavu 1, Strane se posebno obavezuju na prestanak otvaranja vatre iz svih oružja i eksplozivnih naprava, osim kako je dozvoljeno ovim Aneksom. Strane neće postavljati dodatna minska polja,8 prepreke ili zaštitne prepreke. One neće biti angažovane u patroliranju, kopnenom ili vazdušnomizviđanju izvan položaja sopstvenih snaga ili u zonama razdvajanja predviđenim u donjem članu 4 bez odobrenja IFOR-a.

3. Strane će obezbediti sigurno i bezbedno okruženje za sva lica u svojim jurisdikcijama održavanjem agencija za sprovođenje civilnih zakona koji deluju u skladu sa međunarodno priznatim standardima i uz poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda, i preduzimanjem drugih odgovarajućih mera. Strane se takođe obavezuju da razoružaju i raspuste sve naoružane civilne grupe, izuzev ovlaštenih policijskih snaga u roku od 30 dana posle prenosa ovlašćenja.

4. Strane će u potpunosti saradivati sa međunarodnim osobljem, uključujući istražitelje, savetnike, lica za nadgledanje, posmatrače ili drugo osoblje koje se nalazi u BiH u skladu sa Opštim okvirnim sporazumom, pri čemu će olakšavati slobodan i neometan pristup i kretanje, kao i onaj status koji bude potreban za efikasno vršenje njihovih zadataka.

5. Strane će strogo izbegavati da vrše bilo kakve odmazde, protivnapade ili bilo koje jednostrane akcije u odgovoru na kršenja ovog Aneksa počinjena od neke druge strane. Strane će reagovati na navodna kršenja odredaba ovog Aneksa putem procedura predviđenih u članu 8.

ČLAN 3 POVLAČENJE STRANIH SNAGA

1. Sve Snage u Bosni i Hercegovini, počev od datuma stupanja na snagu ovog Aneksa, a nisu lokalnog porekla, bez obzira da li su pravno i vojno podređene Republici Bosni i Hercegovini, Federaciji Bosne i Hercegovine ili Republici Srpskoj, biće povučenezajedno sa svojom opremom sa teritorije BiH u roku od 30 (trideset) dana. Pored toga, sve snage koje ostanu na teritoriji Bosne i Hercegovine moraju da deluju u skladu sa teritorijalnim integritetom, suverenitetom i političkom nezavisnošću BiH. U skladu sa članom 2 Paragraf 1. ovaj paragraf se ne primenjuje na UNPROFOR, međunarodne policijske snage pomenute u opštem okvirnom sporazumu, IFOR i druge elemente pomenute u članu 1 Paragraf 1 (c).

2. Posebno sve strane snage, uključujući tu i pojedinačne savetnike, borce za slobodu, nastavno osoblje, dobrovoljce, osoblje iz susednih i drugih zemalja, će se povući sa teritorije Bosne i Hercegovine, u skladu sa članom 3 Paragraf 1.

ČLAN 4 PONOVNI RAZMEŠTAJ SNAGA

1. Republika BiH i Eniteti ponovo će razmestiti svoje snage u tri faze:

2. FAZA 1.

a) Odmah posle stupanja na snagu ovog Aneksa, Strane će hitno otpočeti i brzo nastaviti povlačenje svih svojih snaga iza zone razdvajanja, koja će se uspostaviti na obe strane. Dogovorene linije prekida vatre koja predstavlja jasno i distinktno razgraničenje između bilo koje i svih suprotstavljenih strana. Ovo povlačenje će se završiti u roku od trideset (30) dana od dana prenosa ovlaštenja. Precizna Dogovorena linija prekida vatre i Dogovorena zona razdvajanja prekida vatre naznačene su na mapama u Dodatku A ovog Aneksa.

b) Dogovorena zona razdvajanja prekida vatre biće široka odprilike dva (2) kilometra sa obe strane Dogovorene linije prekida vatre. U ovog Dogovorenoj zoni razdvajanja prekida vatre neće biti dozvoljeno ni jedno drugo naoružanje, sem naoružanja IFOR-a, osim ako nije drugačije ovde predviđeno. Nijedan pojedinac ne može zadržati ili posedovati bilo koje vojno naoružanje ili eksploziv u okviru ove zone od 4 km, bez izričitog odobrenja IFOR-a. Prekršioци ove odredbe podležu vojnoj akciji od strane IFOR-a, uključujući tu i upotrebu vojne sile da bi se osiguralo pridržavanje.

c) Pored drugih odredbi ovog Aneksa sledeće specifične odredbe će se takođe primenjivati za Sarajevo i Goražde:

SARAJEVO

(1) U roku od sedam (7) dana po transferu ovlaštenja Strane će predati i isprazniti odbrambene položaje duž Dogovorene linije prekida vatre prema uputstvima koje će izdati komandant IFOR-a.

(2) Strane će završiti povlačenje iz Dogovorene zone razdvajanja prekida vatre u Sarajevu u roku od trideset (30) dana posle transfera vlasti u skladu sa članom 4 Paragraf 2. Širina ove zone razdvajanja biće približno 1 (jedan) kilometar sa svake strane Dogovorene linije prekida vatre. Međutim, ovu zonu razdvajanja može da prilagođava komandant IFOR bilo zato da bi suzio zonu razdvajanja kako bi uzeo u obzir gradsku oblast Sarajeva ili dabi proširio zonu razdvajanja do dva (2) kilometra sa obe strane Dogovorene linije prekida vatre kako bi uzeo u obzir otvoreniji teren.

(3) U Dogovorenoj zoni razdvajanja prekida vatre nijedan pojedinac neće moći da zadrži ili poseduje nikakvo oružje ili eksploziv osim članova IFOR ili lokalne policije koja vrši zvanične dužnosti po ovlaštenju IFOR u skladu sa članom 4 Paragraf 2 (b).

4. Strane shvataju i saglasne su da prekršioca Paragrafa (1), (2) i (3) gore budu podložne vojnoj akciji IFOR, uključujući korištenje vojne sile da bi se obezbedilo pridržavanje.

GORAŽDE

(1) Strane shvataju i saglasne su da se izgradi put sa dve trake upotrebljiv po svakom vremenu u koridoru Goražde. Dok takav put ne bude izgrađen, oba Entiteta će koristiti dva privremena pravca. Koordinate za ova dva alternativna pravca su (reference na mapama: Defence Mapping Agency 1:50.000 Topographic Line Maps, Series M709, Sheets 2782-1, 2782-2, 2782-3, 2782-4, 2881-4, 2882-1, 2882-2, 2882-3, 2882-4; Ove koordinate vojnog koordinatnog sistema nalaze se u svetskom geodetskom sistemu 84 (horizontalni datum)).

Privremeni pravac 1: Od Goražda (34TC361365), nastavlja ka severoistoku duž puta 5 duž reke Drine do oblasti Ustiprača 34TCP456395). Od te tačke nastaviti severno putem 19-3 preko

Rogatice (34TCP393515) pa produžiti na severozapad pored Stijenice (34TCP294565) do drumske raskrsnice na Podromaniji (34TCP208652). Sa te tačke nastaviti na Zapad duž puta 19 dok ne uđe u predgrađe Sarajeva (34TBP950601).

Privremeni pravac 2: Od Goražda (34TCP361365), nastaviti na jug duž puta 20. Pratiti put 20 preko Ustikoline (34TCP218281). Nastaviti na istok duž puta 20 pored Foče duž zapadne obale reke Drine (34TCP203195) do tačke (34PCP175178) gde pravac skreće na zapad duž puta 18. Od te tačke prati put 18 južno od Miljevine (34TCP097204) i nastavlja kroz Trnovo (34TBP942380) na sever do predgrađa Sarajeva, gde ulazi u grad kod Vaskovića (34TBP868533).

Duž tih pravaca postojaće potpuna sloboda kretanja za civilni saobraćaj. Strane će koristiti te privremene pravce za vojne snage i opremu samo po odobrenju i pod kontrolom i uputstvima IFOR. U tom pogledu, a da bi se smanjio rizik za civilni saobraćaj, IFOR će imati pravo da, upravlja kretanjem vojnog i civilnog saobraćaja iz oba Entiteta duž tih pravaca.

(2) Strane shvataju i saglasne su da prekršiocu Paragrafa 1 budu podložni vojnoj akciji IFOR uključujući i upotrebu nužne sile radi obezbeđenja pridržavanja.

(3) Strane se obavezuju da kao meru za izgradnju poverenja neće razmestiti snage niti teško naoružanje kako je navedeno u Paragrafu 5 ovog člana u zoni od dva (2) kilometra od pokazanih privremenih pravaca. Tamo gde ti pravci idu kroz određene zone razdvajanja odredbe koje se odnose na zonu razdvajanja u ovom Aneksu takođe će se primenjivati.

(d) Strane će odmah, pošto ovaj Aneks stupi na snagu, početi i nastaviti sa završetkom sledećih aktivnosti u roku od trideset (30) dana posle prenosa ovlašćenja ili kako odredi komandant IFOR: (1) ukloniti, demontirati ili uništiti sve mine, neeksplozirane municije, eksplozivna sredstva i sredstva za rušenje i bodljikavu žicu iz Dogovorene zone razdvajanja prekida vatre ili drugih područja sa kojih su povučene njihove Snage; (2) označiti sva poznata mesta mina, neeksplozirane municije, eksplozivnih i sredstava za rušenje u BiH; i (3) ukloniti, demontirati ili uništiti sve mine, neeksplozirane municije, eksplozivna sredstva ili sredstva za rušenje na zahtev komandanta IFOR-a.

(e) IFOR je ovlašćen da naredi da se svo vojno osoblje, aktivno ili u rezervi, koje prebiva unutar Dogovorene zone razdvajanja prekida vatre, prijavi odgovarajućem komandnom mestu IFOR-a navedenom u članu 6 koje je najbliže prebivalištu tog osoblja.

3. FAZA 2 (PO POTREBI NA SPECIFIČNIM LOKACIJAMA)

Ova faza se odnosi na one lokacije u kojima se granična linija između Entiteta ne poklapa sa Dogovorenim linijom prekida vatre.

(a) Na onim mestima na kojima na osnovu Opšteg okvirnog sporazuma Oblasti koje drži jedan Entitet treba da se predaju drugom Entitetu, sve snage Entiteta koji se povlači imaće rok od četrdesetpet (45) dana posle prenosa ovlašćenja da potpuno isprazne tu Oblast. To će obuhvatiti uklanjanje svih snaga, kao i uklanjanje, demontiranje ili uništenje opreme, mina, prepreka, neeksplozirane municije, eksplozivnih sredstava i sredstava za rušenje i oružja. U tim Oblastima koje se predaju drugom Entitetu da bi se obezbedio prelazni period Entiteta kome se oblast predaje neće uvoditi snage u tu oblast tokom devedeset (90) dana po prenosu ovlašćenja, ili kako odredi komandant IFOR. Strane shvataju i saglasne su da će IFOR imati pravo da obezbedi

vojnu bezbednost za te prenete oblasti od trideset dana po prenosu ovlašćenja do devedeset jedan po prenosu ovlašćenja ili što je pre moguće kako odredi komandant IFOR, kada će te oblasti moći da zauzmu snage Entiteta kome su predate. Pošto Entitet kome je oblast predata zauzme datu oblast IFOR će uspostaviti novu zonu razdvajanja duž Granične linije između Entiteta, kako je pokazano na mapi u dodatku A, a Strane će poštovati ista ograničenja prisustva Strana i oružja u toj zoni, kao što su ona koja se primenjuju na dogovorenu zonu razdvajanja linije prekida vatre.

(b) IFOR ima ovlašćenje da naredi da svo aktivno i rezervno vojno osoblje, koje prebiva u zoni razdvajanja između Entiteta, registruje pri odgovarajućoj komandnoj stanici IFOR-a, pomenutoj u članu 6, koja je najbliža njihovom prebivalištu.

4. OPŠTE.

Sledeće odredbe se primenjuju na faze 1 i 2:

(a) Kako bi se obezbedila vidljiva indikacija, IFOR će nadlegati selektivno obeležavanje Dogovorene linije prekida vatre i njene zone razdvajanja i granične linije između Entiteta i njene zone razdvajanja. Konačnu odluku za postavljanje takvih markera imaće IFOR. Sve Strane shvataju i saglašavaju se da se Dogovorena linija prekida vatre i njena zona razdvajanja i granična linija između Entiteta i njena zona razdvajanja definišu mapama i dokumentima usaglašenim kao deo Opšteg okvirnog sporazuma, a ne fizičkim mesto markera.

(b) Sve Strane shvataju i saglasne su da će biti podložne vojnoj akciji od strane IFOR-a, uključujući i korišćenje potrebne sile, kako bi se osiguralo pridržavanje ukoliko:

1) ne povuku sve svoje snage i neovlašćeno naoružanje iz Dogovorene zone razdvajanja prekida vatre od četiri (4) kilometra u roku od trideset (30) dana posle prenosa ovlašćenja, kako predviđa član 4 Paragraf 2 a) i b) gore;

2) ne isprazne i ne očiste oblasti koje se predaju drugom entitetu u roku od četrdesetpet (45) dana po prenosu ovlašćenja, kako predviđa član 4, paragraf 3 (a) gore;

3) razmeste snage u oblastima koje su im prenete iz drugog Entiteta pre isteka devedeset (90) dana po prenosu ovlašćenja ili kako odredi komandant IFOR, kako predviđa član 4 paragraf 3 (a), gore.

4) ne budu držale sve snage i neovlašćeno oružje izvan zone razdvajanja između Entiteta pošto IFOR izjavi da je takva zona stupila na snagu shodno gornjem članu 4, stav 3 (a) ; ili

5) naruše prekid neprijateljstva o kome su se Strane dogovorile u članu 2.

5. FAZA 3

Strane se obavezuju da kao mere za izgradnju poverenja:

(a) u roku od 120 dana po prenosu ovlašćenja povuku svo teško naoružanje i snage do oblasti kantonmana/kasarni ili drugih određenih lokacija koje.13 odredi komandant IFOR-a. "Teško naoružanje" označava sve tenkove i oklopna vozila, svu artiljeriju od 75 mm i više, sve minobacače od 81 mm i više i svo protivavionsko oružje od 20 mm i više. Ovo pomeranje snaga

do oblasti kantonmana/kasarni ima za cilj da jača međusobno poverenje snaga u uspeh ovog Aneksa i da pomogne opštoj stvari mira u BiH.

(b) U roku od 120 dana posle prenosa ovlašćenja demobilišu snage koje se ne mogu smestiti u oblastima kantomana/kasarni, kakopredviđa paragraf (a) gore. Demobilizacija će se sastojati u uklanjanju iz poseda tih lica svog oružja, uključujući tu individualno oružje, eksplozivna sredstva, opremu za komunikacije, vozila i svu drugu vojnu opremu. Svo osoblje koje pripada tim snagama će biti oslobođeno službe i neće učestvovati u daljoj obuci ili drugim vojnim aktivnostima.

6. Bez obzira na sve druge odredbe ovog Aneksa Strane shvataju i saglasne su da IFOR ima pravo i da je ovlašćen da naredi uklanjanje, povlačenje ili relokaciju određenih snaga i oružja sa bilo kog mesta u BiH i da naredi prestanak bilo koje aktivnosti na bilo kom mestu u BiH uvek kada po mišljenju IFOR takve snage, oružje, ili aktivnosti predstavljaju pretnju ili potencijalnu pretnju IFOR-u ili njegovoj misiji ili drugoj strani. Snage koje se ne budu ponovo razmestile, povukle, relocirale ili koje ne prestanu sa pretnjama ili potencijalnim pretnjama posle takvog zahteva IFOR, biće podložne vojnoj akciji IFOR, uključujući tu i upotrebu nužne sile kako bi se obezbedilo poštovanje, u skladu sa uslovima datim u članu 1 paragraf 3.

ČLAN 5 OBAVEŠTENJA

1. Neposredno po uspostavljanju Zajedničke vojne komisije koju predviđa član 8, svaka strana će dostaviti Zajedničkoj vojnoj komisiji, informacije o položaju i opise sve znane neeksplozirane municije, eksplozivnih sredstava, sredstava za rušenje, minskih polja, nagaznih mina, žičnih prepreka i svih drugih fizičkih ili vojnih opasnosti za bezbedno kretanje bilo kog osoblja u BiH, kao i mesta, staza kroz dogovorenu zonu razdvajanja linije prekida vatre na kojima nema takvih opasnosti. Strane će obavestavati Zajedničku vojnu komisiju o promenama u tim informacijama.

2. U roku od trideset (30) dana, posle prenosa ovlašćenja, Strane će davati Zajedničkoj vojnoj komisiji sledeće specifične informacije o stanju svojih snaga u BiH i obavestavanje Zajedničku vojnu komisiju o promenama u tim informacijama:

a) o mestu, tipu, efektivama i naoružanju svih snaga u pojasu 10 kilometara od Dogovorene linije prekida vatre i granične linije među Entitetima;

b) o mapama koje opisuju prve linije trupa i liniju fronta;

c) o položaju i opisu utvrđenja minskih polja, neeksplozirane municije, eksplozivnih sredstava, sredstava za rušenje, prepreka i drugih veštačkih prepreka, mesta za odbacivanje municije, komandnih štabova i komunikacionih mreža u pojasu od 10 kilometara od Dogovorene linije prekida vatre ili granične linije između Entiteta;

d) o položaju i opisu svih lansirnih rampi zemlja - vazduh i projektila zemlja - vazduh, uključujući tu mobilne sisteme, PA artiljeriju, pomoćne radare i priključne komande i kontrolne sisteme;

e) o položaju i opisu svih mina, neeksplozirane municije, eksplozivnih sredstava i sredstava za rušenje, prepreka, oružanih sistema, vozila ili bilo koje druge vojne opreme koja se ne može ukloniti, demontirati ili uništiti prema odredbama člana 4, paragrafa 2 (d) i 3 (a); i

f) sve druge informacije vojne prirode na zahtev IFOR.

3. U roku od 120 dana po prenosu ovlaštenja Strane će dostaviti Zajedničkoj vojnoj komisiji sledeće konkretne informacije o stanju njihovih snaga u BiH i nastaviće da obaveštavaju zajedničku vojnu komisiju o sledećem:

a) mestu, vrsti, brojnomo stanju osoblja i naoružanju svih snaga;

b) mapama koje prikazuju informaciju o gore navedenoj tački (a);

c) položaje i opise svih utvrđenja, minskih polja, neeksplozirane municije, eksplozivnih sredstava i sredstava za rušenje, prepreka i drugih veštačkih prepreka, mesta za odlaganje municije, komandnih štabova i komunikacionih mreža, i

d) sve druge informacije vojne prirode na zahtev IFOR.

ČLAN 6

Razmeštaj Snaga za sprovođenje

1. Uviđajući potrebu da se obezbedi efikasna primena odredaba ovog Aneksa i da se obezbedi poštovanje, SB UN se poziva da ovlasti zemlje članice ili regionalne organizacije i aranžmane da uspostave IFOR koji će delovati na osnovu glave 7 Povelje UN. Strane shvataju i saglasne su da te snage za sprovođenje mogu da se sastoje od kopnenih, vazdušnih i pomorskih jedinica iz zemalja NATO i zemalja koje nisu u NATO poslatih u BiH da pomognu poštovanje odredbi ovog Aneksa. Strane shvataju i saglasne su da IFOR ima pravo da se rasporedi sa obe strane granične linije između Entiteta i po celoj BiH.

2. Strane shvataju i saglasne su da će IFOR imati pravo:

(a) da posmatra i pomogne da se osigura da se sve Strane pridržavaju ovog Aneksa (uključujući posebno povlačenje i prerazmeštaj snaga u okviru dogovorenih rokova i stvaranja zone razdvajanja);

(b) da ovlasti i nadgleda selektivno označavanje Dogovorene linije prekida vatre i njene zone razdvajanja i granice linije Entiteta i njene zone razdvajanja, shodno Opštem okvirnom sporazumu;

(c) da uspostavi veze sa lokalnim civilnim i vojnim vlastima i drugim međunarodnim organizacijama, potrebnim za izvršenje svoje misije; i

(d) da pomaže pri povlačenju mirovnih snaga UN koje nisu prenete u IFOR, uključujući, ako je potrebno, hitno povlačenje snaga UNCRO.

3. Strane shvataju i saglašavaju se da će IFOR imati pravo da izvršava svoje prateće zadatke u granicama dodeljenih mu glavnih zadataka i raspoloživih sredstava, kao i na zahtev što podrazumeva sledeće:

(a) da pomogne stvaranje sigurnih uslova za izvršenje drugih zadataka koje obavljaju drugi u vezi sa Sporazumom o miru, uključujući tu slobodne i poštene izbore;

(b) da pomogne kretanju organizacija u ispunjavanju humanitarnih misija;

(c) da pomogne UNHCR i druge međunarodne organizacije u njihovim humanitarnim misijama;

(d) da posmatra i sprečava ometanje kretanja civilnog stanovništva, izbeglica i raseljenih lica, i da odgovara na odgovarajući način na namerno nasilje počinjeno nad licima i njihovim životima;

(e) da prati čišćenje minskih polja i prepreka.

4. Strane shvataju i saglasne su da dalje direktive NAC mogu da ustanove dopunske dužnosti IFOR u sprovođenju ovog Aneksa.

5. Strane shvataju i slažu se da će komandant IFOR imati ovlašćenje, bez mešanja ili dozvole bilo koje strane, da učine sve što komandant smatra potrebnim ili umesnim uključujući tu i upotrebu vojne sile da bi zaštitio IFOR i da bi obavljao dužnosti navedene u paragrafima 2, 3 i 4. i poštovaće u svakom pogledu zahteve IFOR.

6. Strane shvataju i saglasne su da će u izvršavanju svoje misije IFOR imati neometano pravo da posmatra, prati i proverava sve snage, uređaje ili aktivnosti u Bosni i Hercegovini za koje IFOR veruje da mogu da imaju vojne sposobnosti. Odbijanje, ometanje ili odricanje od strane bilo koje strane ovog prava IFOR na posmatranje, praćenje i proveravanje predstavljaće povredu ovog Aneksa pa će Strana koja počinu tu povredu biti podložna vojnoj akciji IFOR, uključujući upotrebu nužne sile da bi se obezbedilo poštovanje ovog Aneksa.

7. Vojska Bosne i Hercegovine, snage Hrvatskog veća odbrane i Vojska Republike Srpske će ustanoviti komandna mesta pri brigadama i bataljonima IFOR i na drugim nivoima na istom mestu sa specifičnim komandnim mestima IFOR, kako to odredi komandant IFOR. Ta komandna mesta će komandovati i vršiti kontrolu nad svim svojim snagama koje se nalaze u pojasu do deset (10) kilometara od Dogovorene linije prekida vatre ili granične linije između Entiteta kako odredi IFOR. Komandna mesta će obezbediti na zahtev IFOR blagovremene izveštaje o organizaciji i broju trupa u svojim oblastima.

8. Pored tih zajedničkih smeštenih komandi stanica Armija Bosne i Hercegovine, snage Hrvatskog veća odbrane i Vojska Republike Srpske će održavati timove za vezu koji će biti smešteni zajedno sa Komandom IFOR onako kako odredi komandant IFOR, da bi se poboljšala komunikacija i da bi se održao opšti prekid neprijateljstava.

9. Sledeće odredbe će određivati kretanje po tlu i vazduhu u BiH: (a) IFOR će imati potpunu i neograničenu slobodu kretanja kopnenim, vazdušnim i vodenim putevima, kroz čitavu BiH. Imaće pravo da bivakuje, obavlja vežbe (billet) i da koristi oblasti i opremu da bi obavljao svoje zadatke koji su potrebni za podršku, obuku ili operacije uz prethodno obaveštenje koje je praktično moguće. IFOR i njegovo osoblje neće biti odgovorno za bilo koja oštećenja civilne ili državne imovine izazvano borbom ili srodnim aktivnostima: prepreke na putu, kontrola na putu ili druge smetnje slobodi kretanja IFOR predstavljaće prekršaj ovog Aneksa pa će Strana koja počinu taj prekršaj biti podložna vojnoj akciji IFOR, uključujući upotrebu nužne sile da bi se obezbedilo poštovanje ovog Aneksa; pravila i procedure za komandovanje i kontrolu vazdušnog prostora iznad BiH kako bi se obezbedio civilni vazdušni saobraćaj i neborbene vazdušne

aktivnosti vojnih i civilnih vlasti u BiH ili ako je potrebno da zaustavi civilni vazdušni saobraćaj i neborbene vazdušne aktivnosti.

(1) Strane shvataju i saglasne su da neće biti nikakvog vojnog vazdušnog saobraćaja, ili nevojnih aviona koji će obavljati vojne misije uključujući tu izviđanje i logistiku bez izričite dozvole komandanta IFOR-a. Jedini vojni avioni kojima se može odobriti da lete u BiH su oni koji se koriste kao podrška IFOR-u, izuzev onih kojima izričitu dozvolu daje IFOR. Bilo koje letачke aktivnosti vojnih aviona ili helikoptera u BiH bez izričite dozvole komandanta IFOR-a, biće izložene vojnoj akciji od strane IFOR-a, uključujući korišćenje nužne sile, kako bi su obezbedilo poštovanje.

(2) Svi radari za rano vazdušno upozorenje, vazdušnu odbranu ili kontrolu vatre će biti isključeni u roku od sedamdesetdva sata pošto ovaj Aneks stupi na snagu i ostaće neaktivni, osim po dozvoli komandanta IFOR. Bilo kakvo oštećenje radara za vazdušni saobraćaj, rano vazdušno upozorenje, vazdušnu odbranu ili kontrolu vatre bez odobrenja komandanta IFOR predstavljaće prekršaj ovog Aneksa, pa će Strana koja počini prekršaj biti podložna vojnoj akciji IFOR, uključujući upotrebu nužne sile za obezbedjenje poštovanja.

(3) Strane shvataju i saglasne su da će komandant IFOR-a da obavi prenos civilne kontrole vazdušnog prostora nad BiH odgovarajućim ustanovama u BiH, postepeno i u skladu sa ciljevima IFOR da se obezbedi neometano i sigurno korišćenje sistema vazdušnog saobraćaja posle odlaska IFOR.

(c) Komandant IFOR je ovlašćen da određuje odgovarajuća pravila za kontrolu i regulaciju površinskog vojnog saobraćaja kroz čitavu BiH, uključujući tu kretanje snaga Strana. Zajednička vojna komisija u članu 8 može da pomogne u razradi i određivanju pravila u vezi sa vojnim pokretima.

10. IFOR će imati pravo da koristi sredstva i usluge koje su potrebne da bi se osigurala njegova puna sposobnost za komunikaciju i imaće pravo na neograničeno korišćenje čitavog elektromagnetnog spektra u tu svrhu. U primeni ovog prava, IFOR će činiti sve razumne napore kako bi svoje potrebe koordinirao i uzimao u obzir potrebe i zahteve odgovarajućih vlasti.

11. Strane će pružiti IFOR-u i njegovom osoblju pomoć, privilegije i imunitet date u dodatku B ovog Aneksa, uključujući tu i neometan tranzit kroz, prema, iznad i na teritoriji svih Strana.

12. Strane će pružiti svim vojnim elementima pomenute u članu 1, paragraf 1-c i njihovom osoblju pomoć, privilegije i imunitete, pomenute u članu 6, paragraf 11.

ČLAN 7

Povlačenje UNPROFOR-a

Konstatuje se da su kao posledica predstojećeg ulaska IFOR u Republiku BiH uslovi za povlačenje UNPROFORA koje su ustanovljene Rezolucijom 743 SB UN ispunjeni. Traži se da UN u konsultaciji sa NATO preduzmu sve potrebne korake da povuku UNPROFOR iz BiH, osim onih delova koji su uključeni u IFOR.

ČLAN 8

Uspostavljanje Zajedničke vojne komisije

1. Zajednička vojna komisija ("Komisija") će se ustanoviti uz razmeštaj IFOR u BiH.
2. Komisija će:
 - (a) služiti kao centralno telo svim Stranama ovog Aneksa da podnose bilo koje vojne žalbe, pitanja i probleme, koji zahtevaju rešavanje od strane komandanta IFOR-a, kao što su optužbe o kršenju prekida vatre ili druga nepoštovanja ovog Aneksa;
 - (b) primati izveštaje i dogovarati konkretne akcije kako bi se obezbedilo poštovanje odredbi ovog Aneksa od strane Strana;
 - (c) pomagati komandantu IFOR u određivanju i sprovođenju niza lokalnih transparentnih mera među Stranama.
3. Komisijom će predsedavati komandant IFOR-a ili njegov predstavnik i ona će se sastojati od sledećih članova:
 - (a) glavnog vojnog komandanta snaga svake strane u BiH;
 - (b) drugih lica koja može da odredi predsednik;
 - (c) svaka strana ovog Aneksa može takođe izabrati dva sivila, koja će savetovati Komisija u izvršavanju njenih dužnosti;¹⁹
 - (d) visoki predstavnik pomenut u Opštem okvirnom sporazumu ili njegov naimenovani predstavnik će prisustvovati sastancima Komisije i davati savete posebno po pitanjima vojno-političke prirode.
4. Komisija neće imati među članovima lica koja su sada ili će biti pod optužbom Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju.
5. Komisija će da funkcioniše kao konsultativno telo komandanta IFOR. U meri u kojoj je to moguće problemi će se rešavati brzo međusobnim sporazumom. Međutim, sve konačne odluke o vojnim pitanjima donosiće komandant IFOR.
6. Komisija će se sastajati na poziv komandanta IFOR-a. Visoki predstavnik može kada je to potrebno da zatraži sastanak Komisije. Strane takođe mogu da zatraže sastanak komisije.
7. Komandant IFOR-a imaće pravo da odlučuje o vojnim pitanjima, na vreme kada postoje važni razlozi koji se odnose na bezbednost IFOR-a ili pridržavanje Strana odredaba ovog Aneksa.
8. Komisije će uspostaviti potčinjene vojne komisije, u cilju pružanja pomoći u vršenju gore opisanih funkcija. Komisije će biti uspostavljene na nivou brigada i bataljona i na drugim nivoima kako odredi lokalni komandant IFOR i sastojaće se od komandanta Strana i IFOR-a. Predstavnik Visokog predstavnika će prisustvovati i pružati savete posebno po vojno-političkim pitanjima. Lokalni komandant IFOR će pozivati i lokalne civilne vlasti kada je to potrebno.
9. Uspostaviće se odgovarajući aranžmani za vezu između komandanta IFOR-a i Visokog predstavnika da bi se olakšalo vršenje njihovih dužnosti.

ČLAN 9 Razmena zarobljenika

1. Strane će bez odlaganja osloboditi i predati sve borce i civile koje drže u vezi sa sukobom (dalje u tekstu "zarobljenici") u skladu sa međunarodnim humanitarnim pravom i odredbama ovog člana.

(a) Strane će biti obavezne planom i sprovodiće plan za oslobađanje i predavanje svih zarobljenika koji bi mogao napraviti MKCK, po konsultaciji sa Stranama.

(b) Strane će u punoj meri saradivati sa MKCK i olakšavati njegov rad u sprovođenju i praćenju plana oslobađanja i predavanja zarobljenika.

(c) u roku od trideset (30) dana po prenosu ovlaštenja Strane će osloboditi i predati sve zarobljenike koje drže.

(d) da bi se taj proces ubrzao najkasnije dvadesetjedan (21) dan pošto ovaj Aneks stupi na snagu Strane će sačiniti sveobuhvatne spiskove zarobljenika i te spiskove podneti MKCK, drugim Stranama i Zajedničkoj vojnoj komisiji i Visokom predstavniku. Ti spiskovi će identifikovati zarobljenike po nacionalnosti, imenu, činu (ako ga ima) i po bilo kakvom zarobljeničkom ili vojnom broju koliko se to može primeniti.

(e) Strane će obezbediti MKCK pun i neometan pristup do svih mesta gde se drže zarobljenici i do svih zarobljenika. Strane će omogućiti MKCK da nasamo razgovora sa svakim zarobljenikom najmanje četrdesetosam (48) sati pre njegovog ili njenog puštanja u cilju sprovođenja i praćenja plana, uključujući tu i određivanje odredišta za svakog zarobljenika.

(f) Strane neće preduzimati nikakve odmazde protiv bilo kog zarobljenika ili njegove porodice u slučaju da zarobljenik odbije da bude predat.

(g) Bez obzira na gornje odredbe Strane će poštovati svako naredjenje ili zahtev Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju za hapšenje, držanje, predavanje ili pristup licima koja bi inače bila oslobođena i predana na osnovu ovog člana, ali koja su optužena za prekršaje u okviru jurisdikcije Tribunala. Strane moraju da zadrže lica koja su razumno sumnjiva za takve prekršaje za dovoljno dug period da bi se omogućila odgovarajuća konsultacija sa organima Tribunala.

2. U slučajevima kada su poznata mesta sahranjivanja, individualnih ili masovnih, i kada se utvrdi da stvarno postoje grobovi, Strane će omogućiti osoblju za registraciju grobova druge Strane pristup u okviru međusobno dogovorenog vremenskog perioda radi ograničene svrhe pristupa takvim grobovima kako bi preuzela tela mrtvih vojnih i civilnih lica te Strane uključujući tu i mrtve zarobljenike.

ČLAN 10 SARADNJA

Strane će u potpunosti saradivati sa svim Entitetima koji učestvuju u sprovođenju ovog mirovnog sporazuma kako stoji u Opštem okvirnom sporazumu ili onim strukturama koje su ovlaštene od strane SB UN, uključujući Međunarodni tribunal za bivšu Jugoslaviju.

ČLAN 11
OBAVEŠTENJA VOJNIM KOMANDAMA

Svaka strana će obezbediti da se odredbe ovog Aneksa i pisana naređenja koja zahtevaju izvršenje, smesta saopšte svim njenim snagama.

ČLAN 12
KRAJNJA INSTANCA ZA TUMAČENJE

U skladu sa članom 1 Komandant IFOR je krajnja instanca na terenu za tumačenje ovog Sporazuma o vojnim aspektima Sporazuma o miru, a dodaci predstavljaju integralni deo tog Sporazuma.

ČLAN 13
STUPANJE NA SNAGU

Ovaj Aneks stupa na snagu po potpisivanju.

Za Republiku Bosnu i Hercegovinu
Za Federaciju BiH
Za Republiku Srpsku

Garant:
Republika Hrvatska
Savezna Republika Jugoslavija

DODATAK A ANEKSU 1 A

Dodatak A Aneksu 1 A sastoji se od ovog dokumenta i (a) Unproforove karte puteva razmere 1: 600 000, koja se sastoji od ovde priloženog jednog lista sa kartom i (b) topografske karte razmere 1:50 000, koja će se dobiti kako je nize opisano.

Na osnovu priložene karte razmere 1: 600 000, strane zahtevaju da Ministarstvo odbrane SAD obezbedi topografsku kartu razmere 1 : 50 000 koja će se sastojati od onoliko listova koliko to bude potrebno, kako bi se obezbedilo preciznije razgraničenje označenih linija i zona. Takva karta biće inkorporirana kao integralni deo ovog Dodatka, i strane su saglasne da prihvate takvu mapu kao kontrolnu i definitivnu za sve svrhe.

Za Republiku Bosnu i Hercegovinu
Za Federaciju BiH
Za Republiku Srpsku

Garantovao:

Za Republiku Hrvatsku
Za Saveznu Republiku Jugoslaviju

ANEKS 1-b

SPORAZUM O REGIONALNOJ STABILIZACIJI

Republika Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska, Savezna Republika Jugoslavija, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska (u daljem tekstu "Strane"), saglasile su se o sledećem:

ČLAN 1 OPŠTE OBAVEZE

Strane se slažu da je ustanovljenje progresivnih mera za regionalnu stabilnost i kontrolu naoružanja od suštinskog značaja za stvaranje stabilnog mira u regionu. U tom cilju, one se slažu da je značajno ustanoviti nove oblike saradnje u oblasti bezbednosti s ciljem da se izgrade javnost i poverenje i postignu izbalansirani i stabilni nivoi odbrambenih snaga na najnižem broju saobraznom bezbednosti strana i potrebom da se izbegne trka u naoružavanju u regionu. One su odobrile sledeće elemente za regionalnu strukturu stabilnosti.

ČLAN 2 MERE ZA IZGRADNJU POVERENJA I BEZBEDNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

1. U roku od sedam dana pošto ovaj Sporazum (u daljem tekstu Aneks) stupi na snagu Republika BiH, Federacija BiH i Republika Srpska će na odgovarajućem visokom političkom nivou započeti pregovore pod pokroviteljstvom Organizacije za bezbednost i saradnju u Evropi (u daljem tekstu "OSCE"), da bi se dogovorile o daljim merama za jačanje međusobnog poverenja i smanjenje rizika sukoba, služeći se u punoj meri Bečkim dokumentom o pregovorima o merama za izgradnju poverenja i bezbednosti OSCE iz 1994. godine. Cilj ovih pregovora je da se postigne saglasnost o početnom nizu mera u roku od četrdesetpet (45) dana pošto ovaj Aneks stupi na snagu uključujući tu, ali ne i ograničeno, na sledeće:

- (a) ograničenja vojnih raspoređivanja i vežbi u određenim geografskim oblastima;
- (b) uzdržavanje od ponovnog uvođenja stranih snaga u smislu člana 3 Aneksa 1A uz Opšti okvirni sporazum;
- (c) ograničenja u pogledu lokacije teškog naoružanja;
- (d) povlačenje snaga i teškog naoružanja u oblasti kantomana-kasarni ili na druga određena mesta prema članu 4 Aneksa 1-a;
- (e) obaveštenja o raspuštanju specijalnih operacija i naoružanih grupa civila;
- (f) obaveštenje o određenim planiranim vojnim aktivnostima uključujući tu međunarodnu vojnu pomoć i programe obuke;
- (g) identifikacija i praćenje kapaciteta za proizvodnju oružja;

(h) neposrednu razmenu podataka o posedovanju pet kategorija oružja onako kako su definisane o Sporazumu o konvencionalnim oružanim snagama u Evropi (CFE), uz dopunski sporazum da će se artiljerijska oruđa definisati kao oruđa 75 mm i više; i

(i) neposredno uspostavljanje vojnih misija za vezu između šefova vojnih snaga Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske.

ČLAN 3

REGIONALNE MERE IZGRADNJE POVERENJA I BEZBEDNOSTI

Da bi se na široj osnovi dopunile mere iz gornjeg člana 2, Strane su saglasne da iniciraju korake ka regionalnom sporazumu o regionalnim merama izgradnje poverenja i bezbednosti.

Strane su saglasne:

(a) da ne uvoze bilo kakvo oružje tokom devedeset (90) dana pošto ovaj Aneks stupi na snagu;

(b) da ne uvoze tokom stoosamdeset (180) dana pošto ovaj Aneks stupi na snagu ili dok Sporazum o kontroli naoružanja pomenut u paragrafu 4, dole stupi na snagu, ono što nastupi ranije, teško naoružanje, municiju za teško naoružanje, mine, vojne avione i helikoptere. Teško naoružanje se odnosi na sve tenkove i oklopna vozila, svu artiljeriju od 75 mm i više, sve bacače od 81 mm i više i svo protivavionsko oružje od 20 mm i više;

ČLAN 4

SPORAZUM O SUBREGIONALNOJ KONTROLI NAORUŽANJA

1. Priznajući značaj postizanja uravnoteženih i stabilnih nivoa odbrambenih snaga na najnižem nivou u skladu sa bezbednošću Strana i shvatajući da će uspostavljanje stabilne vojne ravnoteže zasnovane na najnižem nivou naoružanja predstavljati suštinski element za sprečavanje ponavljanja sukoba, Strane će pod okriljem OSCE otpočeti pregovore u roku od trideset (30) dana pošto ovaj Aneks stupi na snagu, kako bi što pre postigle sporazum o nivoima naoružanja u skladu s ovim ciljem. U roku od trideset (30) dana od stupanja na snagu ovog Aneksa, Strane će takođe otpočeti s pregovorima kako bi se postigao sporazum o ustanovljavanju dobrovoljnih ograničenja o vojnom ljudstvu.

2. Strane su saglasne da sporazum o naoružanju treba da se zasniva najmanje na sledećim kriterijumima: veličina populacije, sadašnji vojni oružani efektivni, odbrambene potrebe i relativni nivoi snaga u regionu.

(a) Sporazumom će se ustanoviti brojana ograničenja raspoloživih tenkova, artiljerije, oklopnih borbenih vozila, borbenih aviona, borbenih helikoptera, kako je definisano u relevantnim odeljcima CFE ugovora, s tim što se uz to podrazumeva da će se artiljerijska oruđa definisati kao ona kalibra 75 mm i više.

(b) Da bi se ustanovio nivo, Strane su saglasne da izveste u roku od trideset (30) dana pošto ovaj Aneks stupi na snagu o svojim efektivima kako je definisano u gornjem podstavu (a), u skladu sa formatom propisanom u Bečkom dokumentu OSCE iz 1992. godine.

(c) Ovaj notifikacioni format će se upotpuniti kako bi uzeo u obzir posebne okolnosti u regionu.

3. Strane su saglasne da u roku od 180 dana pošto ovaj Aneks stupi na snagu okončaju gornje pregovore o dogovorenim brojčanim ograničenjima o kategorijama spomenutim u stavu 2 (a) ovog člana. Ako se Strane ne dogovore o takvim ograničenjima u roku od 180 dana pošto ovaj Aneks stupi na snagu, primenjivaće se sledeća ograničenja, u skladu sa srazmerom 5:2:2 koja se zasniva na približnoj srazmeri populacije Strana;

(a) osnovni nivo će biti određeni efektivni Savezne Republike Jugoslavije (dalje u tekstu "osnovni nivo");

(b) ograničenja za Saveznu Republiku Jugoslaviju će biti 75 procenata osnovnog nivoa; (c) ograničenja za Republiku Hrvatsku će biti 30 procenata osnovnog nivoa;

(d) ograničenja za Bosnu i Hercegovinu će biti 30 procenata osnovnog nivoa; i

(e) raspodela za Bosnu i Hercegovinu će biti napravljena između Entiteta na osnovu srazmere () za Federaciju Bosnu i Hercegovinu i () za Republiku Srpsku.

4. OSCE će pomoći Stranama u pregovaranju shodno članovima 2 i 4 ovog Aneksa i u implementaciji i verifikaciji (uključujući i verifikaciju o izjavama o efektivima) rezultirajućih sporazuma.

ČLAN 5 SPORAZUM O REGIONALNOJ KONTROLI NAORUŽANJA

OSCE će pomoći Stranama određivanjem specijalnog predstavnika kako bi se pomoglo organizovanje i vođenje pregovora pod okrilom Foruma OSCE o bezbednosnoj saradnji ("FSC") u cilju ustanovljenja regionalne ravnoteže u bivšoj Jugoslaviji i oko nje. Strane se obavezuju da u tom cilju u celosti saraduju sa OSCE i da olakšavaju redovnu inspekciju od strane drugih strana. Nadalje, Strane su saglasne da ustanove komisiju zajedno sa predstavnicima OSCE, kako bi se lakše rešavali eventualni sporovi.

ČLAN 6 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj Aneks stupa na snagu po potpisu.

Za Republiku BiH

Za Federaciju BiH

Za Republiku Srpsku

Za Republiku Hrvatsku

Za SRJ

SPORAZUM O MEĐUENTITETSKOJ LINIJI RAZGRANIČENJA I SPORNIM PITANJIMA
(aneks 2)

Republika Bosna i Hercegovina, Federacija Bosna i Hercegovina i Republika Srpska (Strane) su se složile o sledećem:

Član 1.

Međuentitetska granična linija

Unutrašnje granice između Federacije BiH i Republike Srpske (međuentitetska linija razgraničenja) će biti kao što je povučeno na karti u Dodatku.

Član 2.

Prilagođavanje od strana

Strane mogu prilagoditi međuentitetsku liniju razgraničenja samo uz uzejamni pristanak. Za vreme perioda tokom kojeg su multinacionalne vojne snage za implementaciju (IFOR)

razmeštene prema Aneksu 1-A uz Opšti okvirni sporazum, strane će se konsultovati sa komandantom IFOR-a prije nego što naprave bilo koje dogovoreno prilagođavanje i proslediće obaveštenje o takvom prilagođavanju IFOR-ovom komandantu.

Član 3.

Reke

1. Gde međuentitetska linija razgraničenja sledi reku, linija će slediti prirodne promene (porast ili eroziju) u rečnom toku izuzev ukoliko ne bude drugačije dogovoreno. Veštačke promene u rečnom toku neće uticati na lokaciju međuentitetske granične linije, izuzev ukoliko se drugačije ne dogovori. Ni jedna veštačka promena nemože se napraviti izuzev putem dogovora među stranama.

2. U slučaju iznenadnih prirodnih promena u toku reke (odjeljivanje - avuzija ili usecanje novog korita) linija će biti određena putem uzejamnog sporazuma strana. Ako se takav slučaj desi za vreme perioda tokom kojeg je IFOR razmešten, bilo kakva odluka će biti podložna odobrenju IFOR-ovog komandanta.

Član 4.

Delinacija i označavanje

1. Linija na karti razmer 1:50 000, koja će biti priložena u dodatku, označavajući međuentitetsku liniju razgraničenja i linije na karti razmere 1:50 000, koja će biti priložena u dodatku A na aneks 1-A označavajući međuentitetsku zonu razdvajanja i dogovorenu liniju prekida vatre i njegovih zona razdvajanja, koje su prihvaćene od Strana kao kontrolisane i definitivne, su tačne do približno 50 metara. U periodu kada je IFOR razmešten, IFOR-ov komandant će imati pravo da odluči, nakon konsultacija sa stranama, tačnu delinaciju takvih linija i zona, pod uslovom da u pogledu Sarajeva, IFOR-ov komandant će imati pravo da prilagodi zonu razdvajanja kako je neophodno.

2. Linije i zone gore opisane mogu označiti predstavnici Strana u koordinaciji sa i pod supervizijom IFOR-a. Konačno ovlašćenje za postavljanje takvih oznaka će biti dato IFOR-u. Ove linije i zone su definisane kartama i dokumentima o kojima su se Strane složile, a ne fizičkom lokacijom oznaka.

3. Nakon stupanja na snagu ovog sporazuma, Strane će oformiti zajedničku komisiju koja će se sastojati od jednakog broja predstavnika od svake Strane, da pripremi jedan dogovoreni tehnički dokumenat koji će sadržati precizan opis međuentitetske granične linije. Bilo kakav takav dokumenat koji je pripremljen za vreme perioda tokog kojeg će IFOR biti razmešten će biti predmetom odobrenja IFOR-ovog komandanta.

Član 5.

Arbitraža za područje Brčkog

1. Strane se slažu o obavezujućoj arbitraži dela, međuentitetske granične linije u području Brčkog koji je predmet spora, kako je ukazano na karti priloženoj u dodatku.

2. Ne kasnije od šest meseci nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, Federacija će imenovati jednog arbitra, a Republika Srpska će imenovati jednog arbitra. Treći arbitar će biti odabran putem sporazuma naimenovanih arbitara Strana u roku od 30 dana nakon toga. Ukoliko se ne

dogovore, treći arbitar će biti naimenovan od strane Predsednika Međunarodnog suda pravde. Treći arbitar će služiti kao predsedavajući oficir Arbitražnog tribunala.

3. Izuzev ukoliko se Strane ne dogovore drugačije, postupci će biti vođeni u skladu sa UNCITRAL-ovim pravilima. Arbitri će primenjivati relevantne pravne i jednake principe.

4. Izuzev ukoliko ne bude drugačije dogovoreno, područjem na koje je ukazano u paragrafu 1. gore navedenog će se i dalje upravljati kako što je sada slučaj.

5. Arbitraža će izdati svoju odluku ne kasnije od jedne godine nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma. Odluka će biti konačna i obavezujuća. Strane će je sprovesti bez odlaganja.

Član 6. Prelaz

U onim područjima koja prelaze iz jednog entiteta u drugi u skladu sa demarkacijom opisanom ovde postojaće prelazni period kako bi obezbedio uredan prenos vlasti. Prelaz će biti završen 45 dana nakon prenosa vlasti sa UNPROFOR-ovog komandanta na IFOR-ovog komandanta, kako je opisano u Aneksu 1-A.

Član 7. Status Dodatka

Dodatak će predstavljati integralni deo ovog Sporazuma.

Član 8. Stupanje na snagu

Ovaj Sporazum će stupiti na snagu po potpisivanju.

Potpisnici:

Za Republiku Bosnu i Hercegovinu

Za Federaciju Bosne i Hercegovine

Za Republiku Srpsku

Za Republiku Hrvatsku

Za Saveznu Republiku Jugoslaviju

DODATAK NA ANEKS 2

Dodatak na Aneks 2 se sastoji od ovog dokumenta skupa sa (a) jedne UNPROFOR cestovne karte razmere 1:600 000, koja se sastoji od jednog lista ovde priloženog, i (b) jedne karte topografski linija razmera 1:50 000, koja će biti priložena kako je opisano niže.

Na osnovu priložene karte u razmeri 1:600 000, Strane traže da Ministarstvo odbrane Sjedinjenih Američkih Država obezbedi jednu kartu topografskih linija razmere 1:50 000, koja će se sastojati od koliko god je potrebno listova, kako bi obezbedili precizniju definiciju međuentitetske granične linije. Takva karta će biti uključena kao integralni deo ovog Dodatka i Strane se slažu da prihvate takvu kartu kao kontrolnu i definitivnu za sve svrhe.

Potpisnici:

Za Republiku Bosnu i Hercegovinu

Za Federaciju Bosne i Hercegovine

Za Republiku Srpsku

Za Republiku Hrvatsku

Za Saveznu Republiku Jugoslaviju

DODATAK B ANEKSU 1 - A

Sporazum između Republike Bosne i Hercegovine i Organizacije Severnoatlanskog pakta (NATO) o statusu NATO i njegovog osoblja Republika Bosna i Hercegovina i Organizacija Severoatlanskog pakta su se sporazumeli o sledećem:

1. Za ciljeve ovog sporazuma, sledeći izrazi imaju značenje koje im se ovde daje:

- "Operacija" označava podršku, sprovođenje, pripremu i učešće NATO i osoblja NATO u mirovnom planu za Bosnu i Hercegovinu ili za moguće povlačenje snaga UN iz bivše Jugoslavije;

- "Osoblje NATO" označava civilno i vojno osoblje Organizacije severoatlanskog pakta, sa izuzetkom lokalno unajmljenog osoblja;

- "NATO" označava Organizaciju severoatlanskog pakta, njena pomoćna tela, vojne štabove i sve sastavne nacionalne elemente i jedinice koje deluju na podršci, pripremi i učešću u Operaciji;

- "Objekti" označava sve prostorije i zemljište koji su potrebni za operativne, nastavne i upravne aktivnosti NATO za Operaciju, i za smeštaj osoblja NATO.

2. Odredbe Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih nacija od 13.februara 1946.godine u pogledu eksperata u misijama primenjivaće se, mutatis mutandis, na osoblje NATO koje učestvuje u Operaciji, osim ako nije drugačije predviđeno u ovom Sporazumu. Pored toga će NATO, njegova imovina i sredstva, uživati privilegije i imunitete određene tom Konvencijom ili ovim Sporazumom.

3. Svo osoblje koje uživa privilegije i imunitete po ovom Sporazumu poštovaće zakone Bosne i Hercegovine u onoj meri u kojoj je to kompatibilno sa poverenim im zadatkom - mandatom i uzdržavaće se od aktivnosti koje nisu kompatibilne sa prirodom Operacije.

4. Vlada Republike Bosne i Hercegovine priznaje potrebu za ekspeditivnim procedurama pri ulazu ili izlazu osoblja NATO. Ono će biti oslobođeno propisa za pasoše i viza i registraciju stranaca. Osoblje NATO će nositi isprave za identifikaciju koje mogu da pokažu na zahtev organa Bosne i Hercegovine, ali se neće dozvoliti da Operacije, obuka i kretanje budu ometani takvim zahtevima.

5. Vojno osoblje NATO će normalno nositi uniforme, i osoblje NATO može da poseduje i nosi oružje, ako ga njegova naređenja za to ovlašćuju. Vlasti Republike Bosne i Hercegovine prihvaćće kao važeće, bez ikakvih taksi i dažbina, vozačke dozvole koje su osoblju NATO izdale njihove nacionalne vlasti.

6. NATO će imati pravo da ističe zastavu NATO i nacionalne zastave konstitutivnih nacionalnih elemenata - jedinica na bilo kojoj uniformi NATO, na vozilima i objektima.

7. Vojno osoblje NATO će pod svim okolnostima i u svako doba podlegati isključivoj jurisdikciji svojih nacionalnih elemenata u pogledu bilo kojih krivičnih ili disciplinskih prekršaja koje bi mogli počinuti u Republici Bosni i Hercegovini. NATO i vlasti republike Bosne i Hercegovine će se međusobno pomagati u obavljanju svojih jurisdikcija.

8. Kao eksperti u misiji, osoblje NATO će biti imuno od ličnog hapšenja ili zadržavanja. Pogreškom uhapšeno ili zadržano osoblje NATO će odmah biti predato vlastima NATO.

9. Osoblje NATO će uživati zajedno sa svojim vozilima, brodovima, avionima i opremom, slobodan i neograničen prolaz i neometan pristup kroz čitavu Republiku Bosnu i Hercegovinu, uključujući tu vazdušni prostor i teritorijalne vode Republike Bosne i Hercegovine. To će uključiti, ali neće biti ograničeno na, pravo bivakovanja, manevra, billet, korištenje bilo kojih oblasti ili objekata potrebnih za podršku, obuku i operacije. NATO će biti oslobođen davanja inventara i druge rutinske carinske dokumentacije za svoje osoblje, vozila, brodove, avione, opremu, snabdevanje i namirnice koje ulaze, izlaze ili prolaze kroz teritoriju Republike Bosne i Hercegovine za podršku Operaciji. Vlasti Republike Bosne i Hercegovine će olakšati svim pogodnim sredstvima sva kretanja osoblja, vozila, brodova, aviona, opreme i snabdevanja preko luka, aerodroma i puteva koje koriste. Vozila, brodovi i avioni koji se koriste za podršku Operaciji neće podlegati registraciji ni komercijalnom osiguranju. NATO će koristiti aerodrome, puteve i luke bez plaćanja carine, putarine i drugih dažbina. Međutim, NATO neće zahtevati izuzeće od razumnih naplata za tražene i dobijene usluge, ali se neće dozvoliti da operacije, kretanje i pristup budu ometani zbog plaćanja takvih usluga.

10. Osoblje NATO će biti izuzeto od poreza u republici Bosni i Hercegovini, na plate i drugo što prima od NATO i na bilo koji dohodak koji prima van Republike Bosne i Hercegovine.

11. Osoblje NATO i njegova opipljiva pokretna imovina uvezena ili kupljena u Republici Bosni i Hercegovini takođe će biti izuzeta od svih poreza u Republici Bosni i Hercegovini izuzev opštinskih dažbina na usluge, od svih dažbina za registraciju i sličnih dažbina.

12. NATO će imati pravo da uvozi i izvozi bez carine i drugih ograničenja opremu, namirnice i snabdevanje nužno za Operaciju, ukoliko je takva roba namenjena za zvaničnu upotrebu u NATO ili za prodaju preko komesara i kantina organizovanih za osoblje NATO. Prodata roba će biti isključivo za upotrebu od strane osoblja NATO i neće se moći prenositi na druge.

13. Vlada Republike Bosne i Hercegovine priznaje da će korištenje komunikacionih kanala biti nužno za Operaciju. NATO će imati pravo da koristi svoje interne službe, pošte i telekomunikacije uključujući tu i radio-difuzne službe. Ovo će uključiti pravo na korištenje sredstava i usluga potrebnih da bi se obezbedila puna sposobnost komuniciranja i pravo da se koristi čitav elektromagnetski spektar u tom cilju, besplatno. U sprovođenju ovih prava NATO će uložiti sve razumne napore kako bi koordinirao i uzeo u obzir potrebe i zahteve odgovarajućih vlasti Republike Bosne i Hercegovine.

14. Vlada Republike Bosne i Hercegovine će obezbediti besplatno objekte koji su potrebni NATO za pripremu i izvršenje Operacije. Vlada Republike Bosne i Hercegovine će pomoći NATO da dobije po najnižoj ceni nužne komunalije kao što su električna energija, voda i druga sredstva potrebna za Operaciju.

15. Odštetni zahtevi za štetu ili povrede nanete osoblju ili imovini Vlade ili privatnom osoblju ili imovini u Republici Bosni i Hercegovini podneće državne vlasti Republike Bosne i Hercegovine naimenovanim predstavnicima NATO.

16. NATO će imati pravo da sklapa direktne ugovore sa snabdevačima za robu i usluge u Republici Bosni i Hercegovini bez plaćanja poreza i carine. Takve usluge i roba neće podlegati porezu na promet i drugim porezima. NATO može da zapošljava lokalno osoblje koje će podlegati lokalnim zahtevima i propisima. Međutim, lokalno osoblje koje zaposli NATO:

a) će biti imuno od pravnog gonjenja za izgovorene ili napisane reči i za sva dela koja učine zvanično;

b) imuno od nacionalnih službi i nacionalne vojne obaveze;

c) izuzeto od poreza na plate i drugo što im isplaćuje NATO.

17. NATO će možda u sprovođenju Operacije imati potrebu da poboljšava i menja neke objekte infrastrukture u Republici Bosni i Hercegovini, kao što su putevi, komunalni sistemi, mostovi, tuneli, zgrade itd. Svako takvo poboljšanje ili izmena neprivremene prirode postaće deo i vlasništvo te infrastrukture. Privremena poboljšanja ili izmene NATO može po odluci komandanta NATO da ukloni, s tim da se objekt vrati što je moguće bliže prvobitnom stanju.

18. Ukoliko nema ranijeg sporazuma, sporovi u vezi sa tumačenjem ili primenom ovog sporazuma rešiće se diplomatskim sredstvima između Republike Bosne i Hercegovine i predstavnika NATO.

19. Odredbe ovog sporazuma će se takođe primenjivati na civilno i vojno osoblje, imovinu i sredstva nacionalnih elemenata - jedinica zemalja NATO koje će delovati u vezi sa operacijom ili na pomoći civilnom stanovništvu, a koje ostaje pod nacionalnom komandom i kontrolom.

20. Dopunski aranžmani će moći da se zakluče radi razrade detalja za Operaciju imajući takođe u vidu dalji razvoj Operacije.

21. Vlada Republike Bosne i Hercegovine će dati zemljama van NATO i njihovom osoblju koje učestvuje u Operaciji iste privilegije i imunitete kao što su oni koji se ovim sporazumom daju državama i osoblju NATO.

22. Odredbe ovog sporazuma ostaće na snazi do završetka operacije ili kako se strane drugačije saglase.

23. Ovaj sporazum stupa na snagu po potpisu.

Dano u Vazduhoplovnoj bazi RAJT PATERSON, OHAJO i u _____ na dan _____
novembra 1995. godine.

Za Republiku BiH.....

Za organizaciju Severoatlanskog pakta

Ekselencijo:

Pozivam se na sporazum o vojnim aspektima mirnog rešenja koji je Republika Srpska potpisala kao Strana i na sporazum između Republike Bosne i Hercegovine i organizacije Severoatlanskog pakta (NATO) u pogledu statusa NATO i njegovog osoblja.

U ime Republike Srpske želim da Vas uverim da će Republika Srpska prihvatiti i ispuniti svoje obaveze u pogledu pristupa i statusa snaga uopšte uključujući tu posebno i svoje obaveze prema NATO.

Iskreno,
Njegova ekselencija Serđo Silvio Balancino
V.D. Generalnog sekretara Organizacija Severoatlanskog pakta
1110 Brisel
Belgija

Sporazum između Republike Hrvatske i Severoatlanskog pakta (NATO) o statusu NATO-a i njegovog osoblja

Republika Hrvatska i Organizacija Severoatlanskog pakta su se sporazumeli o sledećem:

1. Za ciljeve ovog sporazuma, sledeći izrazi imaće značenje koje im se ovde daje:

- "Operacija" označava podršku, sprovođenje, pripremu i učešće NATO i osoblja NATO u mirovnom planu za Bosnu i Hercegovinu ili za moguće povlačenje snaga UN iz bivše Jugoslavije;

- "Osoblje NATO" označava civilno i vojno osoblje Organizacije severoatlanskog pakta, sa izuzetkom lokalno unajmljenog osoblja;

- "NATO" označava Organizaciju severoatlanskog pakta, njena pomoćna tela, vojne štabove i sve sastavne nacionalne elemente i jedinice koje deluju na podršci, pripremi i učešću u Operaciji;

- "Objekti" označava sve prostorije i zemljište koji su potrebni za operativne, nastavne i upravne aktivnosti NATO za Operaciju, i za smeštaj osoblja NATO.

2. Odredbe Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih nacija od 13.februara 1946.godine u pogledu eksperata u misijama primenjivaće se, mutatis mutandis, na osoblje NATO koje učestvuje u Operaciji, osim ako nije drugačije predviđeno u ovom Sporazumu. Pored toga će NATO, njegova imovina i sredstva, uživati privilegije i imunitete određene tom Konvencijom ili ovim Sporazumom.

3. Svo osoblje koje uživa privilegije i imunitete po ovom Sporazumu poštovaće zakone Republike Hrvatske u onoj meri u kojoj je to kompatibilno sa poverenim im zadatkom - mandatom i uzdržavaće se od aktivnosti koje nisu kompatibilne sa prirodom Operacije.

4. Vlada Republike Hrvatske priznaje potrebu za ekspeditivnim procedurama pri ulazu ili izlazu osoblja NATO. Ono će biti oslobođeno propisa za pasoše i viza i registraciju stranaca. Osoblje NATO će nositi isprave za identifikaciju koje mogu da pokažu na zahtev organa Republike Hrvatske, ali se neće dozvoliti da Operacije, obuka i kretanje budu ometani takvim zahtevima.

5. Vojno osoblje NATO će normalno nositi uniforme, i osoblje NATO može da poseduje i nosi oružje, ako ga njegova naređenja za to ovlašćuju. Vlasti Republike Hrvatske prihvatit će kao važeće, bez ikakvih taksi i dažbina, vozačke dozvole koje su osoblju NATO izdale njihove nacionalne vlasti.
6. NATO će imati pravo da ističe zastavu NATO i nacionalne zastave konstitutivnih nacionalnih elemenata - jedinica na bilo kojoj uniformi NATO, na vozilima i objektima.
7. Vojno osoblje NATO će pod svim okolnostima i u svako doba podlegati isključivoj jurisdikciji svojih nacionalnih elemenata u pogledu bilo kojih krivičnih ili disciplinskih prekršaja koje bi mogli počinuti u Republici Hrvatskoj. NATO i vlasti Republike Hrvatske će se međusobno pomagati u obavljanju svojih jurisdikcija.
8. Kao eksperti u misiji, osoblje NATO će biti imuno od ličnog hapšenja ili zadržavanja. Pogreškom uhapšeno ili zadržano osoblje NATO će odmah biti predato vlastima NATO.
9. Osoblje NATO će uživati zajedno sa svojim vozilima, brodovima, avionima i opremom, slobodan i neograničen prolaz i neometan pristup kroz čitavu Republiku Hrvatsku, uključujući tu vazdušni prostor i teritorijalne vode Republike Hrvatske. To će uključiti, ali neće biti ograničeno na, pravo bivakovanja, manevra, biljet, korištenje bilo kojih oblasti ili objekata potrebnih za podršku, obuku i operacije. NATO će biti oslobođen davanja inventara i druge rutinske carinske dokumentacije za svoje osoblje, vozila, brodove, avione, opremu, snabdevanje i namirnice koje ulaze, izlaze ili prolaze kroz teritoriju Republike Hrvatske za podršku Operaciji. Vlasti Republike Hrvatske će olakšati svim pogodnim sredstvima sva kretanja osoblja, vozila, brodova, aviona, opreme i snabdevanja prilikom ulaska, izlaska ili prelaska teritorije Republike Hrvatske kao podrška Operaciji. Vlasti Republike Hrvatske će olakšati pogodnim sredstvima sva kretanja osoblja, vozila, brodova i aviona i zaliha na putevima, lukama i aerodromima. Vozila, brodovi i avioni koji se koriste za podršku Operaciji neće podlegati registraciji ni komercijalnom osiguranju. NATO će koristiti aerodrome, puteve i luke bez plaćanja carine, putarine i drugih dadžbina. Međutim, NATO neće zahtevati izuzeće od razumnih naplata za tražene i dobijene usluge, ali se neće dozvoliti da operacije, kretanje i pristup budu ometani zbog plaćanja takvih usluga.
10. Osoblje NATO će biti izuzeto od poreza u Republici Hrvatskoj, na plate i drugo što prima od NATO i na bilo koji dohodak koji prima van Republike Hrvatske.
11. Osoblje NATO i njegova opipljiva pokretna imovina uvezena ili kupljena u Republici Hrvatskoj takođe će biti izuzeta od svih poreza u Republici Hrvatskoj izuzev opštinskih dažbina na usluge, od svih dažbina za registraciju i sličnih dažbina.
12. NATO će imati pravo da uvozi i izvozi bez carine i drugih ograničenja opremu, namirnice i snabdevanje nužno za Operaciju, ukoliko je takva roba namenjena za zvaničnu upotrebu u NATO ili za prodaju preko komesara i kantina organizovanih za osoblje NATO. Prodata roba će biti isključivo za upotrebu od strane osoblja NATO i neće se moći prenositi na druge.
13. Vlada Republike Hrvatske priznaje da će korištenje komunikacionih kanala biti nužno za Operaciju. NATO će imati pravo da koristi svoje interne službe, pošte i telekomunikacije uključujući tu i radio-difuzne službe. Telekomunikacioni kanali i druge komunikacijske potrebe koje se mogu miješati sa hrvatskim telekomunikacijskim službama će koordinirati hrvatske vlasti besplatno.

15. Odštetni zahtevi za štetu ili povrede nanete osoblju ili imovini Vlade ili privatnom osoblju ili imovini u Republici Hrvatskoj podneće državne vlasti Republike Hrvatske naimenovanim predstavnicima NATO.

16. NATO će imati pravo da sklapa direktne ugovore sa snabdevačima za robu i usluge u Republici Hrvatskoj bez plaćanja poreza i carine. Takve usluge i roba neće podlegati porezu na promet i drugim porezima. NATO može da zapošljava lokalno osoblje koje će podlegati lokalnim zahtevima i propisima. Međutim, lokalno osoblje koje zaposli NATO:

a) će biti imuno od pravnog gonjenja za izgovorene ili napisane reči i za sva dela koja učine zvanično;

b) imuno od nacionalnih službi i nacionalne vojne obaveze;

v) izuzeto od poreza na plate i drugo što im isplaćuje NATO.

17. NATO će možda u sprovođenju Operacije imati potrebu da poboljšava i menja neke objekte infrastrukture u Republici Hrvatskoj, kao što su putevi, komunalni sistemi, mostovi, tuneli, zgrade itd. Svako takvo poboljšanje ili izmena neprivremene prirode postaće deo i vlasništvo te infrastrukture. Privremena poboljšanja ili izmene NATO može po odluci komandanta NATO da ukloni, s tim da se objekt vrati što je moguće bliže prvobitnom stanju.

18. Ukoliko nema ranijeg sporazuma, sporovi u vezi sa tumačenjem ili primenom ovog sporazuma rešiće se diplomatskim sredstvima između Republike Bosne i Hercegovine i predstavnika NATO.

19. Odredbe ovog sporazuma će se takođe primenjivati na civilno i vojno osoblje, imovinu i sredstva nacionalnih elemenata - jedinica zemalja NATO koje će delovati u vezi sa operacijom ili na pomoći civilnom stanovništvu, a koje ostaje pod nacionalnom komandom i kontrolom.

20. Dopunski aranžmani će moći da se zakluče radi razrade detalja za Operaciju imajući takođe u vidu dalji razvoj Operacije.

21. Vlada Republike Hrvatske će dati zemljama van NATO i njihovom osoblju koje učestvuje u Operaciji iste privilegije i imunitete kao što su oni koji se ovim sporazumom daju državama i osoblju NATO.

22. Odredbe ovog sporazuma ostaće na snazi do završetka operacije ili kako se strane drugačije saglase.

23. Ovaj sporazum stupa na snagu po potpisu.

Sporazum između Savezna Republike Jugoslavije i Sjeveroatlanskog pakta (NATO) o tranzitnim aranžmanima za operacije mirovnog plana

Imajući o vidu da Sjevernoatlanski pakt započinje planiranje operacije u koordinaciji sa UN da podrži primjenu mirovnog plana u Bosni i Hercegovini ili moguće povlačenje snaga Ujedinjenih nacija iz bivše Jugoslavije, a Ujedinjene nacije mogu i zahtevati izvršavanje jedne takve operacije. Razmatrajući neophodnost da se uspostave adekvatni tranzitni aranžmani za sprovođenje ove operacije,

Dogovoreno je da:

1. Za ciljeve ovog sporazuma, sledeći izrazi imajuće značenje koje im se ovde daje:

- "Operacija" označava podršku, sprovođenje, pripremu i učešće NATO i osoblja NATO u mirovnom planu za Bosnu i Hercegovinu ili za moguće povlačenje snaga UN iz bivše Jugoslavije;

- "Osoblje NATO" označava civilno i vojno osoblje Organizacije severoatlanskog pakta, sa izuzetkom lokalno unajmljenog osoblja;

- "NATO" označava Organizaciju severoatlanskog pakta, njena pomoćna tela, vojne štabove i sve sastavne nacionalne elemente i jedinice koje deluju na podršci, pripremi i učešću u Operaciji;

2. Vlada SRJ će dozvoliti slobodan tranzit kopnom, željeznicom, putevima, vodom ili vazduhom za svo osoblje i teret, opremu, robu i materijal bilo koje vrste, uključujući municiju potrebnu NATO za izvršavanje operacije, preko teritorije SRJ uključujući njen vazdušni prostor i teritorijalne vode.

3. Vlada SRJ će obezbediti ili pomoći da se obezbede, po najnižim cijenama, takve olakšice usluga koje NATO ocenjuje kao neophodne za transport.

4. NATO će biti izuzet od davanja specifikacija i druge rutinske carinske dokumentacije o osoblju, opremi, zalihama i životnim namirnicama pri ulasku, izlasku, ili tranzitu kroz teritoriju SRJ, kao podrška operaciji. Vlasti SRJ će svim odgovarajućim sredstvima olakšati sva kretanja osoblja i - ili zaliha, putevima, te kroz luke i aerodroma. Vozila, brodovi i avioni u tranzitu neće biti izloženi zahtevima za registraciju, posjedovanje dozvola i komercijalnog osiguranja. NATO-u će biti dozvoljeno da koristi aerodrome, puteve i luke bez plaćanja obaveza, putarina i drugih novčanih dadžbina. NATO neće biti izuzet od normalnih naplata za usluge koje primaju i zahtevaju, ali tranzit neće biti sprečen naplaćenjem dobijenih usluga. Načini transporta će unapred biti dogovoreni između NATO i Vlade SRJ. Biće dogovorene i rute koje će se koristiti.

5. Odredbe Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih nacija od 13.februara 1946.godine u pogledu eksperata u misijama primenjivaće se, mutatis mutandis, na osoblje NATO koje učestvuje u Operaciji, osim ako nije drugačije predviđeno u ovom Sporazumu. Pored toga će NATO, njegova imovina i sredstva, uživati privilegije i imunitete određene tom Konvencijom ili ovim Sporazumom.

6. Svo osoblje koje uživa privilegije i imunitete po ovom Sporazumu poštovaće zakone Republike Hrvatske u onoj meri u kojoj je to kompatibilno sa poverenim im zadatkom - mandatom i uzdržavaće se od aktivnosti koje nisu kompatibilne sa prirodom Operacije.

7. Vlada SRJ priznaje potrebu za ekspeditivnim procedurama pri ulazu ili izlazu osoblja NATO. Ono će biti oslobođeno propisa za pasoše i viza i registraciju stranaca. Osoblje NATO će nositi isprave za identifikaciju koje mogu da pokažu na zahtev organa SRJ, ali se neće dozvoliti da Operacije, obuka i kretanje budu ometani takvim zahtevima.

8. Vojno osoblje NATO će normalno nositi uniforme, i osoblje NATO može da poseduje i nosi oružje, ako ga njegova naređenja za to ovlašćuju. Vlasti SRJ prihvatiće kao važeće, bez ikakvih taksi i dažbina, vozačke dozvole koje su osoblju NATO izdale njihove nacionalne vlasti.

9. NATO će imati pravo da ističe zastavu NATO i nacionalne zastave konstitutivnih nacionalnih elemenata - jedinica na bilo kojoj uniformi NATO, na vozilima i objektima.

10. Vojno osoblje NATO će pod svim okolnostima i u svako doba podlegati isključivoj jurisdikciji svojih nacionalnih elemenata u pogledu bilo kojih krivičnih ili disciplinskih prekršaja koje bi mogli počinili u SRJ. NATO i vlasti SRJ će se međusobno pomagati u obavljanju svojih jurisdikcija.

11. Kao eksperti u misiji, osoblje NATO će biti imuno od ličnog hapšenja ili zadržavanja. Pogreškom uhapšeno ili zadržano osoblje NATO će odmah biti predato vlastima NATO.

12. Osoblje NATO i njihova stvarna pokretna imovina u tranzitu kroz SRJ će takođe biti izuzeti od identifikujućih poreza Vlade SRJ..

13. NATO-u će biti dozvoljeno da uspostavi svoje telekomunikacijske službe. Ovo će uključivati pravo da se upotrijebe takva sredstva i usluge potrebne da se osigura potpuna komunikacija, i pravo da se koriste svi elektromagnetski spektri u ovu svrhu, besplatno. Primenjujući ova prava NATO će učiniti sve razumne napore da koordinira sa i uzme u obzir potrebe i zahteve vlasti SRJ.

14. Odštetni zahtevi za štetu ili povredu nanijetu osoblju ili imovini Vlade ili privatnom osoblju ili imovini u SRJ podneće državne vlasti SRJ naimenovanom predstavnicima NATO.

15. Ukoliko nema ranijeg sporazuma sporovi u vezi sa tumačenjem i primenom ovog sporazuma riješiće se diplomatskim sredstvima između SRJ i predstavnika NATO.

16. Odredbe ovog sporazuma će se takođe primenjivati na civilno i vojno osoblje, imovinu i sredstva nacionalnih elemenata -jedinica zemalja NATO koje će delovati u vezi sa Operacijom ili na pomoći civilnom stanovništvu, a koje ostaje pod nacionalnom komandom ili kontrolom.

17. Dopunski aranžmani će moći da se zakluče radi razrade detalja za Operaciju imajući u vidu dalji razvoj Operacije.

18. Vlada SRJ će dati zemljama van NATO i njihovom osoblju koje učestvuje u Operaciji iste privilegije i imunitete kao što su oni koji se ovim sporazumom daju državama i osoblju NATO.

19. Odredbe ovog sporazuma ostaće na snazi do završetka Operacije ili kako se strane drugačije saglase.

20. Ovaj sporazum stupa na snagu po potpisu.

ANEKS 1

DODATNI SPORAZUMI O LJUDSKIM PRAVIMA KOJI ĆE SE PRIMENJIVATI U BOSNI I HERCEGOVINI

1. Konvencija za sprečavanje i kažnjavanje zločina genocida iz 1948.godine.
2. Ženevske konvencije 1 - 4 o zaštiti žrtava rata iz 1948.godine i Ženevski protokoli 1 - 2 iz 1977. godine.
3. Konvencija koja se odnosi na status izbeglica iz 1951. godine i Protokol iz 1966. godine.
4. Konvencija o nacionalnosti udatih žena iz 1957.godine.
5. Konvencija o smanjenju broja osoba bez državljanstva iz 1961.god.
6. Međunarodna konvencija o eliminaciji svih vrsta rasne diskriminacije iz 1965. godine.
7. Međunarodni ugovor o građanskim i političkim pravima iz 1966. i Opcionalni protokoli iz 1966. i 1989.god.
8. Međunarodni ugovor o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966. godine.
9. Međunarodna konvencija o eliminaciji svih vrsta diskriminacije žena iz 1979.godine.
10. Konvencija protiv mučenja i drugih vrsta okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg tretmana ili kažnjavanja iz 1984.godine.
11. Evropska konvencija o sprečavanju mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg tretmana ili kažnjavanja iz 1987.godine.
12. Konvencija o pravima deteta iz 1989.godine.
13. Konvencija o pravima radnika na privremenom radu u inostranstvu i članova njihovih porodica iz 1990.godine.

14. Evropska povelja za regionalne jezike i jezike manjina iz 1992. godine.

15. Okvirna Konvencija za zaštitu nacionalnih manjina.

ANEKS 3

SPORAZUM O IZBORIMA

Kako bi promovisali slobodne, fer i demokratske izbore i kako bi postavili temelj za predstavničku vlast i osigurali progresivno postizanje demokratskih ciljeva u cijeloj Bosni i Hercegovini, u skladu sa relevantnim dokumentima Organizacije za bezbednost i saradnju u Evropi (OSSE), Republika Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska (strane) se slažu kako slijedi:

ČLAN 1

USLOVI ZA DEMOKRATSKE IZBORE

1. Strane će osigurati postojanje uslova za organizovanje slobodnih i fer izbora, a posebno u politički neutralnoj sredini: zaštititi i sprovesti pravo na glasanje u tajnosti bez straha ili zastrašivanja; osiguranje slobodu izražavanja i štampe; dopustiti i podsticati slobodu udruživanja (uključujući i političkih stranaka) i osiguraće slobodu kretanja.
2. Strane traže da OSSE verifikuje da li izbori mogu biti efektivni pod sadašnjim društvenim uslovima u oba entiteta, i ukoliko je potrebno, da obezbede pomoć stranama u stvaranju ovih uslova.
3. Strane će se u potpunosti pridržavati paragrafa 7 i 8 OSSE Kopenhagenskog dokumenta, koji su pridodati ovom sporazumu.

ČLAN 2

ULOGA OSSE

1. OSSE. Strane traže da OSSE usvoji i uspostavi program izbora za Bosnu i Hercegovinu kao što je izloženo u ovom sporazumu.
2. Izbori. Strane traže da OSSE vrši nadzor na način koji će biti određen od strane OSSE i u saradnji sa drugim međunarodnim organizacijama koje OSSE smatra neophodnim, pripremama i toka izbora za predstavnički dom Bosne i Hercegovine; za predsedništvo Bosne i Hercegovine; za predstavnički dom Federacije Bosne i Hercegovine; za narodnu skupštinu Republike Srpske; za predsedništvo Republike Srpske; i ukoliko je to izvodljivo, za kantonalna zakonodavstva i opštinske upravne organe.
3. Komisija. U tu svrhu, strane traže od OSSE uspostaviti privremenu izbornu komisiju (komisija).

4. Vremenski raspored. Izbori će se održati na datum (dan izbora) šest meseci nakon stupanja na snagu ovog sporazuma ili, ukoliko OSSE utvrdi da je potrebno odlaganje, ne kasnije od devet mjeseci nakon stupanja na snagu.

ČLAN 3 PRIVREMENA IZBORNA KOMISIJA

1. Pravila i propisi. Izborna komisija će usvojiti izborna pravila i propise u vezi sa: registracijom političkih stranaka i nezavisnih kandidata; prikladnošću kandidata i birača; uloge domaćih i međunarodnih posmatrača izbora, osiguravanja otvorene i fer izborne kampanje; uspostavljanja, objavljivanja i verifikacije izbornih rezultata. Strane će se u potpunosti pridržavati izbornih pravila i propisa, bez obzira na unutrašnje zakone i propise.

2. Mandat komisije. Nadležnosti komisije, kao što je predviđeno u izbornim pravilima i odredbama, uključivaće:

a) vršenje nadzora nad svim aspektima izbornog procesa, kako bi osigurali da su strukture i institucionalni okvir za slobodne i fer izbore uspostavljeni,

b) određivanje odredbi za registraciju birača,

c) osiguravanje pridržavanja izbornih pravila i odredbi uspostavljenih prema ovom sporazumu,

d) osiguravanje da je akcija poduzeta kako bi ispravili bilo kakvo kršenje bilo koje odredbe ovog sporazuma ili izbornih pravila i propisa uspostavljenih prema ovom sporazumu uključujući i nametanje kazni protiv osoba ili tijela koja krše te odredbe,

e) akreditovanje posmatrača, uključujući i osoblje iz međunarodnih organizacija i domaćih i stranih nevladinih organizacija i osiguravanje da strane omoguće akreditovanim posmatračima neometan pristup i kretanje.

3. Sastav i funkcionisanje komisije. Komisija će se sastojati od šefa OSSE misije, visokog predstavnika ili osobe koju odredi visoki predstavnik, predstavnika strana i takvih drugih lica kako to šef misije OSSE, u konsultaciji sa stranama, može odrediti. Šef OSSE misije će delovati kao predsedavajući komisije. U slučaju spora unutar komisije, odluka predsedavajućeg će biti konačna.

4. Privilegije i imuniteti. Predsedavajući i komisija će uživati pravo da uspostave komunikacije i da angažuju lokalno osoblje i administrativno osoblje, te status, privilegije i imunitete dodeljene diplomatskim predstavnicima i misijama po Bečkoj konvenciji o diplomatskim odnosima.

ČLAN 4 PRIKLADNOST ZA IZBORE - KVALIFIKOVANOST

1. Birači. Svaki građanin Bosne i Hercegovine od 18 godina i stariji čije se ime pojavljuje na popisu stanovništva iz 1991. godine za Bosnu i Hercegovinu, ima pravo da glasa, u saglasnosti sa izbornim pravilima i propisima. Kao opšte pravilo, očekivaće se da građanin koji više ne živi u opštini u kojoj je živeo 1991. godine glasa lično ili putem glasačkog listića za odsutnog, u toj opštini, pod uvjetom da se za tu osobu utvrdi da je bila registrovana u toj opštini, kako je potvrdila lokalna izborna komisija i privremena izborna komisija. Takav se građanin može,

međutim, obratiti komisiji da bi prijavio njegov ili njen listić na drugom mjestu. Ispunjenje prava izbeglice da glasa biće interpretirano kao potvrda njegove ili njene namere da se vrati u Bosnu i Hercegovinu. U periodu na dan izbora povratak izbeglica bi već trebalo da bude u toku, omogućavajući im da učestvuju lično u izborima u Bosni i Hercegovini. Komisija može obezbediti u izbornim pravilima i u propisima za građane koji nisu registrovani u popisu iz 1991. godine pravo da glasaju.

ČLAN 5 STALNA IZBORNA KOMISIJA

Strane se slažu da stvore stalnu izbornu komisiju sa nadležnostima da sprovodi buduće izbore u Bosni i Hercegovini.

ČLAN 6

Ovaj sporazum će stupiti na snagu po potpisivanju. Za Republiku Bosnu i Hercegovinu. Za Federaciju Bosne i Hercegovine. Za Republiku Srpsku.

PRILOG NA ANEKS 3 O IZBORIMA

Dokument drugog sastanka Konferencije o ljudskoj dimenziji, Konferencije o bezbednosti i saradnji u Evropi. Kopenhagen 1990.

Paragrafi 7 i 8

(7) Kako bi se osiguralo da volja naroda služi kao osnova autoriteta vlasti, zemlje učesnice će:

(7.1.) - održavati slobodne izbore u razložnim intervalima, kako je uspostavljeno zakonom;

(7.2.) dozvoliti da za sva mjesta u najmanje jednom domu nacionalnog zakonodavstva bude slobodno takmičenje u direktnom glasanju;

(7.3.) garantovati univerzalna i jednaka glasačka prava za sve punoljetne građane;

(7.4.) osigurati da se glasa putem tajnog glasa ili putem jednako slobodne glasačke procedure i da su ovi glasovi prebrojani i izveštavani iskreno uz to da se zvanični rezultati javno objave;

(7.5.) poštovati pravo građana da se kandiduju za političku ili javnu funkciju, individualno ili kao predstavnici političkih stranaka ili organizacija bez diskriminacije;

(7.6.) poštovati pravo lica ili grupa da uspostave u punoj slobodi, svoje sopstvene stranke ili druge političke organizacije i obezbediti takvim političkim strankama i organizacijama neophodne pravne garancije, kako bi im omogućili da se takmiče na osnovi jednakog tretmana pred zakonom i vlastima;

(7.7.) osigurati da zakon i javna politika deluju kako bi dozvolili da se političke kampanje vode u fer i slobodnoj atmosferi u kojoj ni jedna administrativna akcija, nasilje niti plašenje neće zabraniti strankama i kandidatima da slobodno prezentiraju svoje poglede i kvalifikacije, ili da spriječe glasače da saznaju o njima i da razgovaraju o njima ili da daju svoj glas bez straha od odmazde,

(7.8.) obezbediti da nikakva pravna ili administrativna prepreka neće stajati na putu nesmetanog pristupa medijima na nediskriminiranoj osnovi za sve političke grupacije ili lica koja žele da učestvuju u izbornom procesu,.

(7.9.) osigurati da kandidati koji dobiju neophodan broj glasova koji se traži prema zakonu stupe na funkciju i da im je dozvoljeno da ostanu na funkciji sve dok njihov mandat ne istekne ili na drugi zakonit način ne bude priveden kraju, u skladu je sa demokratskim, parlamentarnim i ustavnim postupkom.

8. Zemlje učesnice smatraju da prisustvo posmatrača, i stranih i domaćih, može ojačati izborni proces za države u kojima se održavaju izbori. Oni, prema tome, pozivaju posmatrače iz bilo koje druge OSSE zemlje učesnice i bilo koje odgovarajuće privatne institucije i organizacije koje to žele da promatraju tok njihovih nacionalnih izbornih postupaka, u mjeri dozvoljenoj zakonom. Oni će, isto tako, nastojati da omoguće sličan pristup izborima postupku koji se održava ispod nacionalnog nivoa. Takvi posmatrači se obavezuju da se neće miješati u izborne postupke.

ANEKS 4

USTAV

Zasnovano na poštovanju ljudskog digniteta, slobode i jednakosti.

Posvećeni miru, pravdi, toleranciji i pomirenju.

Ubijedeni da demokratske strukture vlasti i pravični postupci najbolje stvaraju mirne odnose unutar pluralističkog društva.

U želji da promovišu opštu dobrobit i ekonomski razvoj kroz zaštitu privatnog vlasništva i promociju tržišne ekonomije.

Vođeni principima i svrhama Povelje Ujedinjenih nacija.

Opređeljeni za suverenitet, teritorijalni integritet i političku nezavisnost Bosne i Hercegovine u skladu sa međunarodnim pravom.

Odlučni da osiguraju puno poštovanje međunarodnog humanitarnog prava.

Inspirisani univerzalnom Deklaracijom o ljudskim pravima, međunarodnim ugovorima o građanskim i političkim pravima i o ekonomskim, društvenim i kulturnim pravima. Deklaracijom o pravima lica koja pripadaju nacionalnim, etničkim, vjerskim i jezičkim manjinama, kao i drugim instrumentima ljudskih prava. Podsjećajući na osnovne principe dogovorene u Ženevi 08.09.1995. godine i u Nju Jorku 26.09.1995. godine.

Bošnjaci, Hrvati i Srbi kao konstitutivni narodi (zajedno sa drugima) i građani Bosne i Hercegovine ovde određuju da je Ustav Bosne i Hercegovine kako slijedi:

ČLAN 1 BOSNA I HERCEGOVINA

1. Kontinuitet. Republika Bosna i Hercegovina čije će zvanično ime od sada biti "Bosna i Hercegovina" će nastaviti svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država sa unutrašnjom strukturom modificiranom kako je ovde određeno i sa postojećim međunarodno priznatim granicama. Ona će ostati država članica Ujedinjenih nacija i može kao Bosna i Hercegovina zadržati ili se prijaviti za članstvo u organizacijama unutar UN sistema i drugih međunarodnih organizacija.
2. Demokratski principi. Bosna i Hercegovina će biti demokratska država koja će funkcionisati prema slovu zakona i sa slobodnim i demokratskim izborima.
3. Sastav: Bosna i Hercegovina će se sastojati od dva entiteta: Federacija Bosne i Hercegovine i Republike Srpske (u daljem tekstu "entiteti").
4. Promet roba, usluga, kapitala i lica. Postojeće sloboda kretanja širom Bosne i Hercegovine. Bosna i Hercegovina i entiteti neće ometati punu slobodu kretanja lica, roba, usluga i kapitala kroz Bosnu i Hercegovinu. Ni jedan entitet neće uspostaviti kontrolu na granici između entiteta.
5. Glavni grad. Glavni grad Bosne i Hercegovine će biti Sarajevo.
6. Simboli. Bosna i Hercegovina će imati one simbole kao što bude odlučeno od strane njene parlamentarne skupštine i odobreno od strane predsedništva.
7. Državljanstvo. Postojeće državljanstvo Bosne i Hercegovine koje će biti regulisano od strane parlamentarne skupštine i državljanstvo svakog entiteta koje će biti regulisano od strane entiteta pod uslovom da;
 - a) Svi državljani bilo kojega entiteta su prema tome državljani Bosne i Hercegovine,
 - b) Ni jednom licu se neće uskratiti državljanstvo Bosne i Hercegovine ili entiteta arbitražno, ili tako da on ili ona ostanu bez državljanstva. Niti jedno lice neće biti lišeno državljanstva Bosne i Hercegovine ili entiteta po bilo kom osnovu kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno poreklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, vlasništvo, rođenje ili bilo koji drugi status.
 - c) Sve osobe koje su bile državljani Republike Bosne i Hercegovine neposredno prije stupanja na snagu ovog ustava su državljani Bosne i Hercegovine. Državljanstvo osoba koje su

naturalizovane posle 06.04.1992. godine, a prije stupanja na snagu ovog ustava, biti će regulisano od strane parlamentarne skupštine.

d) Državljeni Bosne i Hercegovine mogu imati državljanstvo druge države, pod uslovom da postoji bilateralni ugovor, odobren od strane parlamentarne skupštine u skladu sa članom 4 (d), između Bosne i Hercegovine i te zemlje koja upravlja ovim slučajem. Lica sa dvojnim državljanstvom mogu glasati u Bosni i Hercegovini i entitetima samo ako je Bosna i Hercegovina država njihovog prebivališta.

e) Državljanin Bosne i Hercegovine će u inostranstvu uživati zaštitu Bosne i Hercegovine. Svaki entitet može izdavati pasoš Bosne i Hercegovine svojim državljanima, kako je regulisano od strane parlamentarne skupštine. Bosna i Hercegovina može izdavati pasoše onim građanima kojima pasoš nije izdat od strane entiteta. Postojeće centralni registar svih pasoša izdatih od strane entiteta i od strane Bosne i Hercegovine.

ČLAN 2

LJUDSKA PRAVA I FUNDAMENTALNE SLOBODE

1. Ljudska prava. Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najveći nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i fundamentalnih sloboda. U tu svrhu, postojaće komisija za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, kao što je predviđeno u aneksu 6. opštem okvirnom sporazumu.

2. Međunarodni standardi. Prava i slobode određene u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u njenim protokolima će se direktno primenjivati u Bosni i Hercegovini. Oni će imati prioritet nad svakim drugim zakonom.

3. Pobrojavanje prava. Sva lica unutar teritorije Bosne i Hercegovine će uživati ljudska prava i slobode na koje je ukazano u paragrafu 2, u gornjem tekstu: oni uključuju:

a) Pravo na život

b) Pravo da ne bude podvrgnut torturi ili nehumanom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni,

c) Pravo da ne bude podvrgnut ropstvu, ili poniznosti, ili obavljanju prisilnog ili obaveznog rada,

d) Pravo na slobodu i sigurnost lica,

e) Pravo na fer saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom,

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku,

g) Slobodu misli, savjesti i vjera,

h) Slobodu izražavanja,

i) Slobodu mirnog okupljanja, slobodu udruživanja s drugima,

j) Pravo na ženidbu i osnivanje porodice,

k) Pravo na imovinu,

l) Pravo na obrazovanje,

m) Pravo na slobodu kretanja i prebivalište.

4. Nediskriminacija. Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u aneksu na ovaj ustav će biti osiguran. Sva lica u Bosni i Hercegovini će biti slobodna od diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno i društveno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, vlasništvo, rođenje ili drugi status.

5. Izbeglice i raseljena lica. Sve izbeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u mjesta svog porijekla. Oni imaju pravo, u skladu sa aneksom 7 na opšti okvirni sporazum, da im se vrati imovina koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. i da dobiju kompenzaciju za bilo koju imovinu koja im ne može biti vraćena. Sva opredeljena ili izjave u vezi sa takvim vlasništvom koje su date pod prisilom su nevažeće i poništene.

6. Implementacija. Bosna i Hercegovina i svi sudovi, agencije, vladini organi i instrumenti kojim entiteti upravljaju ili unutar entiteta će primijeniti i pridržavati se ljudskih prava i fundamentalnih sloboda na koje je ukazano u paragrafu 2.

7. Međunarodni sporazumi. Bosna i Hercegovina će ostati ili postati potpisnica međunarodnih sporazuma navedenih u Aneksu 1 ovog Ustava.

8. Saradnja. Sve kompetentne vlasti u Bosni i Hercegovini će saradivati sa obezbediti neograničen pristup: bilo kojim međunarodnim posmatračkim mehanizmima ljudskih prava koji su uspostavljeni za Bosnu i Hercegovinu; nadgledajućim tijelima uspostavljenim putem međunarodnih sporazuma navedenih u Aneksu 1 ovom Ustavu. Međunarodnim tribunalom za bišu Jugoslaviju (a naročito će se pridržavati naredbi koje su izdane po članu 29. Statuta Tribunala): i bilo kojoj drugoj organizaciji ovlaštenoj od strane SB UN sa mandatom koji se tiče ljudskih prava ili humanitarnog prava.

ČLAN 3

NADLEŽNOSTI I ODNOSI IZMEĐU INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE I ENTITETA

1. Nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine.

a) vanjska politika,

b) spoljnotrgovinska politika,

c) carinska politika,

d) monetarna politika, kao što je predviđeno članom 7,

e) finansiranje institucija i plaćanje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine,

f) imigracija, izbeglice i azil,

- g) provođenje međunarodnih međuentitetskih politika i regulacija krivičnih propisa, uključujući i odnose sa Interpolom,
- h) uspostavljanje i funkcionisanje zajedničkih međunarodnih komunikacija,
- i) regulisanje međuentitetskog transporta,
- j) kontrola vazdušnog prometa.

2. Nadležnosti entiteta

- a) Entiteti će imati pravo da uspostave posebne paralelne odnose sa susednim zemljama u skladu sa suverenitetom i teritorijalnim integritetom Bosne i Hercegovine.
- b) Svaki entitet će pružiti svoju neophodnu pomoć vladi Bosne i Hercegovine kako bi joj omogućio da ispoštuje međunarodne obaveze Bosne i Hercegovine, s tim da će finansijske obaveze koje je napravio jedan entitet bez pristanka drugog i prije izbora parlamentarne skupštine i Predsedništva Bosne i Hercegovine biti odgovornost tog entiteta, osim ukoliko je ta obaveza neophodna za nastavljanje članstva Bosne i Hercegovine u nekoj međunarodnoj organizaciji.
- c) Entiteti će obezbediti sigurnu i zaštićenu sredinu za sve osobe u svojim jurisdikcijama, održavanjem agencija za provođenje građanskog prava koje će funkcionisati u skladu sa međunarodno priznatim standardima uz poštivanje međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda, na koje je ukazano u članu 2 i poduzimajući takve druge mere kao što je to odgovarajuće.
- d) Svaki entitet može također sklopiti sporazume sa državama i međunarodnim organizacijama uz pristanak parlamentarne skupštine. Parlamentarna skupština omogućava zakonom da određeni tipovi sporazuma ne zahtevaju takav pristanak.

3. Zakon i odgovornosti entiteta i institucija.

- a) Sve vladine funkcije i moći koje nisu izričito date u ovom Ustavu, institucijama Bosne i Hercegovine će biti funkcije i model entiteta.
- b) Entiteti i bilo koje njihove subdivizije će se u potpunosti pridržavati ovog Ustava, koji je nadređen svim nekonzistentnim odredbama zakona Bosne i Hercegovine i ustavima i zakonu entiteta i sa odlukama zajedničkih institucija Bosne i Hercegovine. Opšti principi međunarodnog prava će biti integralni dio Zakona Bosne i Hercegovine i entiteta.

4. Koordinacija. Predsedništvo može odlučiti da olakša koordinaciju među entitetima o stvarima koje nisu unutar odgovornosti Bosne i Hercegovine kao što je predviđeno ovim Ustavom, izuzev ako se jedan entitet suprotstavi u bilo kojem specifičnom slučaju.

5. Dodatne nadležnosti.

- a) Bosna i Hercegovina će preuzeti nadležnost za takva pitanja o kojima se entiteti slože: koje su u skladu sa aneksima 5-8 opšteg okvirnog sporazuma ili koje su potrebne da se očuva suverenitet, teritorijalni integritet, politička nezavisnost i međunarodni subjektivitet Bosne i

Hercegovine, u skladu sa raspodelom odgovornosti među institucijama Bosne i Hercegovine. Dodatne institucije mogu biti uspostavljene prema potrebi kako bi vršile ove nadležnosti.

b) U periodu od 6 mjeseci od stupanja na snagu ovog Ustava, entiteti će početi pregovore s namjerom uključivanja i drugih pitanja unutar nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine, kao što su korištenje energetskih resursa, te zajednički ekonomski projekti.

ČLAN 4 PARLAMENTARNA SKUPŠTINA

Parlamentarna Skupština će imati dva doma: Dom naroda i predstavnički dom.

1. Dom naroda. Dom naroda će se sastojati od 15 delegata, dvije trećine iz Federacije (uključujući 5 Hrvata i 5 Bošnjaka) i jednu trećina iz Republike Srpske (5 Srba).

a) Hrvatski delegati iz Federacije biće izabrani od strane hrvatskih delegata u domu naroda Federacije, a bošnjački delegati iz Federacije biće izabrani od strane bošnjačkih delegata u domu naroda Federacije. Delegati iz Republike Srpske biće izabrani od strane narodne skupštine Republike Srpske.

b) Devet članova doma naroda sačinjavaće kvorum, pod uslovom da su prisutna najmanje tri bošnjačka, tri hrvatska i tri srpska delegata.

2. Predstavnički dom. Predstavnički dom će sačinjavati 42 člana, dvije trećine se biraju sa teritorija Federacije, a jedna trećina sa teritorija Republike Srpske.

a) Članovi predstavničkog doma biće direktno izabrani iz svog entiteta u skladu sa izbornim zakonom kojeg će usvojiti parlamentarna skupština. Međutim, prvi izbori će biti održani u skladu sa aneksom 3 opšteg okvirnog sporazuma.

b) Većina svih članova izabranih u predstavnički dom sačinjavaće kvorum.

3. Procedure

a) Oba doma će se sastajati u Sarajevu, ne kasnije od 30 dana nakon njihovog izbora.

b) Oba doma će većinom glasova usvojiti interne propise i izabrati među svojim članovima jednog Srbina, jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, za predsjedavajućeg i zamenike, s tim da će mjesto predsjedavajućeg rotirati među tri izabrane ličnosti.

c) Sve zakonodavne odluke moraju biti odobrene od strane oba doma.

d) Sve odluke oba doma donosiće se većinom onih kojih su prisutni i koji glasaju. Delegati i članovi će uložiti najveće napore da bi većina uključivala najmanje jednu trećinu glasova delegata ili članova sa teritorije svakog entiteta. Ukoliko većina glasova ne uključuje jednu trećinu glasova delegata ili članova sa teritorije svakog entiteta, predsedavajući i njegovi zamenici će se komisijski sastati i nastojati da u roku od tri dana od glasanja postignu saglasnost. Ukoliko ta nastojanja ne uspiju, odluke će doneti većina onih koji su prisutni i glasaju, pod uslovom da glasovi protiv odluke ne uključuju dvije trećine ili više delegata ili članova izabranih iz svakog entiteta.

e) Predložena odluka parlamentarne skupštine može biti proglašena destruktivnom po vitalni interes bošnjačkog, hrvatskog ili srpskog naroda većinom glasova iz redova bošnjačkih, hrvatskih ili srpskih delegata izabranih u skladu sa paragrafom 1 (a). Takva predložena odluka moraće biti odobrena u domu naroda od strane većine bošnjačkih, hrvatskih i srpskih delegata koji su prisutni i glasaju.

f) Kada većina bošnjačkih, hrvatskih ili srpskih delegata stavi primedbu na pozivanje na paragraf (e) predsedavajući Doma naroda će odmah sazvati zajedničku komisiju koja se sastoji od tri delegata, po jedan iz redova bošnjačkih, hrvatskih i srpskih delegata, u cilju razjašnjenja tog pitanja. Ukoliko komisija ne uspije riješiti pitanje u roku od pet dana predmet se prenosi na ustavni sud koji će u hitnom postupku razmatrati regularnost postupanja u toj stvari.

g) Dom naroda se može raspustiti od strane predsedništva ili od strane samog doma, pod uslovom da je odluka o raspuštanju odobrena od većine koja uključuje većinu delegata najmanje dva naroda, bošnjačkog, hrvatskog ili srpskog. Dom naroda izabran u prvim izborima poslije stupanja na snagu ovog ustava ne može biti raspušten.

h) Odluke parlamentarne skupštine neće stupiti na snagu prije nego što se objave.

i) Oba doma će objaviti kompletnu bilješku svojih razmatranja i oni će, osim u izuzetnim situacijama, u skladu sa njihovim pravilima, odlučivati javno.

j) Delegati i članovi neće odgovarati krivično ili građanski za bilo koji čin izveden unutar okvira svojih dužnosti u parlamentarnoj skupštini.

4. Ovlaštenja. Parlamentarna skupština će imati nadležnost za:

a) Donošenje zakona kao što je potrebno da se provedu odluke predsedništva ili da se provedu nadležnosti skupštine po ovom Ustavu;

b) Odlučivanje o izvorima i iznosu prihoda za operacije institucija Bosne i Hercegovine i međunarodne obaveze Bosne i Hercegovine;

c) Odobravanje budžeta za institucije Bosne i Hercegovine;

d) Odlučivanje da li da pristane na ratifikaciju ugovora;

e) Takva druga pitanja koja su neophodna da se provedu njene dužnosti ili koja su joj dodijeljena zajedničkim sporazumom entiteta.

ČLAN 5 PREDSEDNIŠTVO

Predsedništvo Bosne i Hercegovine će se sastojati od tri člana; jedan Bošnjak, jedan Hrvat od kojih se svaki bira direktno sa teritorije Federacije, te jedan Srbin koji se bira direktno sa teritorije Republike Srpske.

1. Izbori i rokovi

a) Članovi Predsedništva će biti birani direktno u svakom entitetu (tako da svaki glasač glasa za popunjavanje jednog mjesta u predsedništvu), u skladu sa izbornim zakonom kojeg usvaja parlamentarna skupština. Međutim, prvi izbori će se održati u skladu sa Aneksom 3 opšteg okvirnog sporazuma. Bilo koje upražnjeno mesto u predsedništvu će biti popunjeno od strane relevantnog entiteta u skladu sa zakonom koji će biti usvojen od strane parlamentarne skupštine.

b) Mandat onih članova predsedništva koji su izabrani na prvim izborima će biti na dvije godine, mandat onih članova izabranih nakon toga će biti na četiri godine. Članovi će se moći kvalifikovati da sebe naslede jednom, a iza toga se neće moći kvalifikovati za četiri godine.

2. Procedure

a) Predsedništvo će usvojiti svoj pravilnik poslovanja koji će predvideti da postoji adekvatna obavest za sve sastanke predsedništva.

b) Članovi predsedništva će imenovati između svojih članova predsedavajućeg. U prvom mandatu predsedništva predsedavajući će biti onaj član koji je dobio najveći broj glasova. Poslije toga način izbora predsedavajućeg rotacijom ili na drugi način biće određen od strane parlamentarne skupštine u skladu sa članom 4 (3).

c) Predsedništvo će nastojati da usvoji sve odluke predsedništva (tj. one koje se tiču pitanja koja proizilaze iz člana 3 (1) (a- e) putem konsenzusa. Takve odluke koje su predmet paragrafa "d" koji sledi, mogu biti usvojene od strane dva člana ukoliko svi pokušaji da se dobije konsenzus propadnu.

d) Član predsedništva koji je "protiv" može proglasiti predsedničku odluku destruktivnom po vitalni interes entiteta iz kojeg je on izabran pod uslovom da to učini u roku od tri dana po njenom usvajanju. Takva odluka će biti odmah upućena narodnoj skupštini Republike Srpske, ukoliko je ta objava data od strane člana sa te teritorije, bošnjačkim delegatima u domu naroda Federacije, ukoliko je takva objava data od strane bošnjačkog člana ili hrvatskim članovima tog tijela, ukoliko je ta objava data od strane hrvatskog člana. Ukoliko se ta objava potvrdi dvotrećinskim glasom u roku od 10 dana po upućivanju, predsednička odluka koja je dovedena u pitanje neće stupiti na snagu.

3. Ovlaštenja

Predsedništvo će imati nadležnost za:

a) vođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine,

b) imenovanje ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine, od kojih ne više od dvije trećine ne mogu biti izabrani sa teritorije Federacije,

c) predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim i evropskim organizacijama i institucijama i traženje članstva u onim međunarodnim organizacijama gde Bosna i Hercegovina nije član,

d) pregovaranje, odricanje uz pristanak parlamentarne skupštine ratificiranje ugovora Bosne i Hercegovine,

- e) izvršavanje odluka parlamentarne skupštine,
- f) predlaganje godišnjeg budžeta parlamentarnoj skupštini, uz preporuku vijeća ministara,
- g) izveštavanje prema zahtevu i to najmanje jednom godišnje parlamentarne skupštine o troškovima predsedništva,
- h) koordinacija prema potrebi sa međunarodnim i nevladinim organizacijama u Bosni i Hercegovini,
- i) vršenje drugih nadležnosti koje su potrebne za njegove funkcije koje mu može dodeliti parlamentarna skupština ili kako se dogovore entiteti.

4. Vijeće ministara

Predsedništvo će imenovati predsedavajućeg vijeća ministara koji će preuzeti dužnost po odobrenju od strane predstavničkog doma. Predsedavajući će imenovati ministra inostranih poslova, ministra spoljne trgovine i druge ministre, koji će preuzeti dužnost po odobrenju od strane predstavničkog doma.

- a) Predsedavajući i ministri sačinjavaju veće ministara i nadležni su za provođenje politike i odluka Bosne i Hercegovine u oblastima kako je naznačeno članom 3 (1) (4) (5). Oni izveštavaju parlamentarnu skupštinu (najmanje jednom godišnje o troškovima Bosne i Hercegovine).
- b) Najviše dvije trećine svih ministara mogu biti imenovani sa teritorije Federacije. Predsedavajući će takođe imenovati zamjenike ministara (koji neće biti iz istog konstitutivnog naroda kao njihovi ministri) , koji će preuzeti dužnost nakon odobrenja predstavničkog doma.
- c) Vijeće ministara će dati ostavku ukoliko mu parlamentarna skupština izglasa nepoverenje.

5. Stalni komitet

- a) Svaki član predsedništva će (vršeci svoju funkciju) imati civilnu komandu nad oružanim snagama. Ni jedan entitet neće prijetiti niti upotrebljavati silu protiv drugog entiteta i ni pod kakvim okolnostima oružane snage jednog entiteta neće ući niti ostati na teritoriji drugog entiteta bez saglasnosti vlade entiteta na čiju teritoriju se ulazi i predsedništva Bosne i Hercegovine. Sve oružane snage Bosne i Hercegovine će funkcionisati u skladu sa suverenitetom i teritorijalnim integritetom Bosne i Hercegovine.
- b) Članovi predsedništva će izabrati stalni komitet za vojna pitanja koji će koordinirati aktivnosti oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Članovi predsedništva će biti članovi stalnog komiteta.

ČLAN 6 USTAVNI SUD

1. Sastav.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine će imati 9 članova.

a) Četiri člana bira predstavnički dom Federacije, a dva člana skupština Republike Srpske. Preostala tri člana bira predsednik Evropskog suda za ljudska prava nakon konsultacija sa predsedništvom.

b) Sudci će biti istaknuti pravници visokog moralnog stajanja. Svaki punopravni birač sa takvim kvalifikacijama može služiti kao sudija ustavnog suda. Sudije, koje bira predsednik Evropskog suda za ljudska prava, neće biti državljanin Bosne i Hercegovine ili bilo koje susedne države.

c) Mandat sudija koji će u početku biti imenovani na 5 godina, izuzev ako ne podnesu ostavku ili su povučeni iz određenog razloga putem konsenzusa sa ostalim sudcima. Sudije koje će u početku biti imenovane neće se moći kvalifikovati za reimenovanje. Sudije koje će nakon toga biti imenovane služiće do 70 godina starosti, izuzev ako ne daju ostavku ili budu povučeni iz određenog razloga putem konsenzusa sa ostalim sudcima.

d) Za imenovanje nakon više od 5 godina nakon prvobitnog imenovanja sudija, parlamentarna skupština može predvideti zakonom drugačiji metod selekcije trojice sudija odabranih od strane predsednika Evropskog suda za ljudska prava.

2. Procedure

a) Većina svih članova suda će činiti kvorum,

b) Sud će usvojiti sopstvena prava većinom svih članova. Sud će voditi javne postupke i objavljivati razloge za svoje odluke.

3. Jurisdikcija

Ustavni sud će podržati ovaj ustav.

a) Ustavni sud će imati isključivo jurisdikciju da odluči o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu i koji je između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog entiteta ili entiteta i između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

- Da je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susednom državom konzistentna sa ovim ustavom, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim ustavom.

Sporovi mogu biti upućeni samo od strane člana predsedništva, predsedavajućeg veće ministara, predsedavajućeg ili njegovog zamenika bilo kojeg doma zakonodavstva, od strane jedne četvrtine oba doma parlamentarne skupštine ili od strane jedne četvrtine bilo kojeg doma zakonodavstva entiteta.

b) Ustavni sud će takođe imati apelacionu jurisdikciju nad pitanjima po ovom ustavu koja proističu iz mišljenja bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

c) Ustavni sud će imati jurisdikciju nad pitanjima koja su mu prosleđena od bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon o čijem važenju njegova odluka ovisi kompatibilan sa ovim ustavom, sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i

fundamentalnim slobodama i njegovim protokolima ili sa zakonima Bosne i Hercegovine ili u pogledu postojanja ili razmera opšteg pravila javnog međunarodnog zakona koji je bitan za odluku suda.

4. Odluke

Odluke ustavnog suda će biti konačne i obavezujuće.

ČLAN 7 CENTRALNA BANKA

Postojeće centralna banka Bosne i Hercegovine koja će biti jedina odgovorna za izdavanje novca i monetarnu politiku u cijeloj Bosni i Hercegovini.

1. Nadležnosti centralne banke određivaće parlamentarna skupština. Međutim, u prvih 6 godina poslije stupanja na snagu ovog ustava, centralna banka neće moći davati kredite štampanjem novca i u tom pogledu će funkcionirati kao odbor za valutu, poslije toga parlamentarna skupština može tu nadležnost dati centralnoj banci.

2. Prvi upravni odbor centralne banke će se sastojati od guvernera, kojeg imenuje Međunarodni monetarni fond nakon konsultacija sa predsjedništvom i tri člana koje imenuje predsjedništvo, od kojih su dva iz Federacije (jedan Bošnjak, jedan Hrvat, koji će podeliti jedan glas, te jednog iz Republike Srpske, a svi će imati mandat od 6 godina. Guverner neće biti državljanin Bosne i Hercegovine, niti bilo koje susedne države. U slučajevima poeddnakih glasova, glas guvernera će biti odlučujući.

3. Nakon toga upravni odbor centralne banke Bosne i Hercegovine će se sastojati od 5 članova koje imenuje predsjedništvo na mandat od 6 godina. Odbor će imenovati među svojim članovima guvernera na period od 6 godina.

ČLAN 8 FINANSIJE

1. Parlamentarna skupština će svake godine na predlog predsjedništva usvojiti budžet koji će pokriti izdatke neophodne za izvršavanje nadležnosti zajedničkih institucija Bosne i Hercegovine i međunarodne obaveze Bosne i Hercegovine.

2. Ukoliko se takav budžet ne usvoji blagovremeno, budžet za prethodnu godinu će biti korišten na privremenoj osnovi.

3. Federacija će obezbediti dvije trećine, a Republika Srpska jednu trećinu prihoda koji su potrebni za budžet, osim ako se prihodi ne prikupljaju na način kako je specificirano od strane parlamentarne skupštine.

ČLAN 9 OPŠTE ODREDBE

1. Niti jedna ličnost koja služi kaznu određenu od strane Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju i niti jedna ličnost koja je pod optužnicom Tribunala, a koja se nije povinovala

naredbi da se pojavi pred Tribunalom ne može biti kandidat ili imati bilo koju naimenovanu, izbornu ili drugu javnu funkciju na teritoriji Bosne i Hercegovine.

2. Kompenzacije za lica koja su na funkciji u zajedničkim institucijama Bosne i Hercegovine ne mogu biti umanjene za vrijeme mandata nosioca funkcije.

3. Funkcioneri imenovani na položaje u institucijama Bosne i Hercegovine će predstavljati narode Bosne i Hercegovine.

ČLAN 10 AMANDMAN

1. Amandmanska procedura. Ovaj ustav može biti izmenjen od strane parlamentarne skupštine uključujući dvotrećinsku većinu prisutnih i koji glasaju u predstavničkom domu.

2. Ljudska prava i fundamentalne slobode. Nijedan amandman na ovaj ustav ne može eliminisati, niti umanjiti ni jedno od prava i sloboda iz člana II ovog ustava, niti izmeniti ovaj paragraf.

ČLAN 11 PRELAZNE ODREDBE

Prelazne odredbe u vezi sa javnim funkcijama, zakonom i drugim pitanjima određeni su u aneksu 2 ovog ustava.

ČLAN 12 STUPANJE NA SNAGU

1. Ustav će stupiti na snagu po potpisivanju opšteg okvirnog sporazuma kao ustavni akt, kojim se amandmanski menja i nadređuje ustav Republike Bosne i Hercegovine..

2. U roku od tri meseca od stupanja na snagu ovog ustava, entiteti će amandmanski izmeniti svoje ustave da bi se osigurala saglasnost sa ovim ustavom u skladu sa članom 3 (b).

ANEKS 5

SPORAZUM O ARBITRAŽI

Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska se slažu da će poštovati sledeće obaveze kako je određeno u dogovorenim opštim principima usvojenim u

enevi 08.septembra 1995. godine od strane Republike Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije, ova poslednja predstavljajući takođe i Republiku Srpsku.

Paragraf 2.4. "Dva entiteta će ući u reciprocitetne obaveze...(e) da se uključe u obavezujuću arbitražu kako bi razrešili sporove među sobom".

Paragraf 3. "Strane su se složile u principu o sledećem:...3.5.Dizajn implementacija sistema arbitraže radi rešavanja sporova među dva entiteta.

ZA FEDERACIJU BOSNE I HERCEGOVINE

ZA REPUBLIKU SRPSKU

ANEKS 6

SPORAZUM O LJUDSKIM PRAVIMA

Republika Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska (strane) su se dogovorile kao što sledi:

PRVO POGLAVLJE: POŠTOVANJE LJUDSKIH PRAVA

ČLAN 1

Osnovna prava i slobode

1. Strane će osigurati svim licima unutar njihove jurisdikcije najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i fundamentalnih sloboda, uključujući prava i slobode koje su osigurane Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i fundamentalnih sloboda i protokola uz nju i ostalim međunarodnim sporazumima koji su navedeni u dodatku na ovaj aneks. To su:

1. Pravo na život
2. Pravo da ne budu podvrgnuti torturi ili nehumanom i ponižavajućem tretmanu ili kažnjavanju
3. Pravo da ne budu držani u ropstvu ili poniznosti ili da izvode prisilan ili obavezan rad,
4. Prava na slobodu i sigurnost lica,
5. Pravo na fer saslušanje u građanskom i krivičnom postupku i druga prava koja se tiču krivičnih postupaka,
6. Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku,
7. Slobodu misli, savjesti i vjere,
8. Slobodu izražavanja,
9. Slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima,
10. Pravo na ženidbu i osnivanje porodice,
11. Pravo na vlasništvo,
12. Pravo na obrazovanje,
13. Pravo na slobodu kretanja i prebivališta,
14. Uživljanje prava i sloboda predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima uvrštenih uz aneks na ovaj ustav, koji se osiguravaju bez diskriminacije na bilo kojoj

osnovi kao što su i zasnovane pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno i društveno poreklo, udruživanje sa nacionalnom manjinom, imovinom, rođenjem ili drugim statusom.

DRUGO POGLAVLJE: KOMISIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

DIO A. OPŠTE ODREDBE

ČLAN 2

Formiranje komisije

1. Kako bi pomagali potpisivanje svojih obaveza prema ovom sporazumu, strane ovim formiraju komisiju o ljudskim pravima (komisija). Komisija će se sastojati iz dva dijela: ured ombudsmena i dom ljudskih prava.

2. Dom ljudskih prava i ured ombudsmena će razmatrati, kao što je nadalje opisano:

a) navodna ili očita kršenja ljudskih prava kao što je predviđeno u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i fundamentalnih sloboda i protokolima uz nju ili

b) navodnu ili očitu diskriminaciju na osnovu pola, rase, boje, jezika, vjere, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porekla, udruživanja sa nacionalnom manjinom, imovinom, rođenjem ili sličnim statusom koji proizilazi iz uživanja bilo kojih prava i sloboda predviđenih međunarodnim sporazumima navedenim u dodatku uz ovaj aneks, gde se tvrdi da su takva kršenja ili se čini da su im strane počinile, bilo od strane zvaničnika ili organa strana, kantona, opština ili lica koje deluje pod ovlaštenjem takvog zvaničnika ili organa.

3. Strane priznaju pravo svim licima da dostave komisiji i ostalim tijelima za ljudska prava prijave koje se odnose na navodno kršenje ljudskih prava, u skladu sa procedurama ovog aneksa i takvih tela. Strane neće preduzimati nikakvu kaznenu meru usmerenu protiv osoba koje nameravaju dostaviti ili su dostavile takve tvrdnje.

ČLAN 3

Objekti, osoblje i troškovi

1. Komisija će imati odgovarajuće objekte i profesionalno kompetentno osoblje. Postojeće izvršni službenici koje će zajednički imenovati ombudsmen i predsednik doma, koji će biti odgovoran za sve neophodne administrativne aranžmane vezano za objekte i osoblje. Izvršni službenik će podlegati uputama ombudsmena i predsednika doma u meri u kojoj se tiče njihovog odnosnog administrativnog i profesionalnog kancelariskog osoblja.

2. Plate i troškovi komisije i njenog osoblja će strane zajednički odrediti i snosiće ih Bosna i Hercegovina. Plate i troškovi će biti u potpunosti adekvatni sprovođenju mandata komisije.

3. Komisija će imati svoje sedište u Sarajevu, uključujući i glavni ured ombudsmena i objekte za dom. Ombudsmen će imati najmanje po jedan dodatni ured na teritoriji Federacije i Republike Srpske i na drugim lokacijama, kako se bude smatralo da je potrebno. Dom se može sastati i na drugim lokacijama gde odredi da je za potrebe određenog slučaja to neophodno i može se sastati na bilo kom mestu koje se smatra da odgovara za inspekciju imovine i dokumenata ili drugih stvari.

4. Ombudsmeni i svi članovi doma neće se krivično ili građanski smatrati odgovornim za bilo koje radnje koje izvršavaju unutar obima njihovih dužnosti. Kada ombudsmeni i članovi doma nisu građani Bosne i Hercegovine, oni i njihove porodice će imati iste privilegije i imunitete koje uživaju diplomatski službenici i njihove porodice prema Bečkoj konvenciji i diplomatskim odnosima.

5. Uz puno poštovanje potrebe da se održi nepristrasnost, komisija može primiti pomoć bilo koje vladine, međunarodne ili nevladine organizacije kako bude smatrala da je potrebno.

DIO B. OMBUDSMEN ZA LJUDSKA PRAVA

ČLAN 4

Ombudsmen za ljudska prava

1. Ovim strane formiraju ured ombudsmena za ljudska prava (ombudsmen).
2. Ombudsmen će biti imenovan na mandat od pet godina koji se ne može obnoviti, od strane predsjedavajućeg Organizacije za bezbednost i saradnju u Evropi (OSSE), nakon konsultacija sa stranama. On ili ona će biti nezavisno odgovorni za izbor svog osoblja. Do prenosa opisanog u članu 14 niže, ombudsmen ne može biti državljanin Bosne i Hercegovine ili bilo koje susedne zemlje. Ombudsmen koji se imenuje nakon tog prenosa biće imenovan od strane Predsedništva Bosne i Hercegovine.
3. Članovi ureda Ombudsmena moraju biti priznatog visokog moralnog ugleda i imati kompetencije na polju međunarodnih ljudskih prava.
4. Ured ombudsmena će biti nezavisna agencija. U izvršavanju svog mandata niti jedno lice ili organ strana ne može se mešati u njegovo poslovanje.

ČLAN 5

Jurisdikcija ombudsmena

1. Tvrdnje u kršenjima ljudskih prava koje prima komisija će uopšte biti upućene uredu ombudsmena, izuzev gde podnosilac prijave ne precizira dom.
2. Ombudsmen može istraživati ili na njegovu ili na njenu inicijativu ili kao odgovor na tvrdnju od bilo koje strane ili lica, nevladine organizacije, ili grupe lica koji tvrde da su žrtve kršenja od bilo koje strane ili koji deluju u ime navodnih žrtava koje su preminule ili se vode nestalim, navodnih ili očitih kršenja ljudskih prava unutar paragrafa 2 člana 2. Strane preuzimaju da ne ometaju ni na koji način efikasnu primenu ovog prava.
3. Ombudsmen će odrediti koje tvrdnje zavređuju istragu i po kojem prioritetu, dajući naročito prioritet tvrdnjama o posebno surovom ili sistematskom kršenju i onim zasnovanim na navodnoj diskriminaciji na zabranjenim osnovama.
4. Ombudsmen će objaviti nalaze i zaključke odmah nakon završetka istrage. Strana koja je identificirana da krši ljudska prava će, u okviru određenog perioda, pismeno objasniti kako će se povinovati zaključcima.

5. Kad se prime tvrdnje koje su unutar jurisdikcije doma ljudskih prava, ombudsmen može uputiti takve tvrdnje domu u bilo kojem momentu.

6. Ombudsmen može takođe prezentirati posebne izveštaje u bilo koje vreme bilo kom kompetentnom vladinom organu ili službeniku. Oni koji prime takve izveštaje će odgovarati u vremenskom roku određenom od strane ombudsmena, uključujući i određene precizne odgovore na zaključke koje je ponudio ombudsmen.

7. Ombudsmen će objaviti izveštaj, koji, u slučaju da se lice ili entitet ne pridržavaju njegovih ili njenih zaključaka i preporuka, upućene visokom predstavniku koji je opisan u aneksu 10. na opšti okvirni sporazum sve dok takav ured postoji, kao i obratiti se za daljnje mere predsedništvu odnosne strane. Ombudsmen može takođe pokrenuti postupak pred domom za ljudska prava na osnovu tog izveštaja. Ombudsmen može takođe intervenirati u svakom postupku pred domom.

ČLAN 6 OVLAŠTENJA

1. Ombudsmeni će imati pristup i može pregledati sve zvanične dokumente, uključujući i one poverljive kao i sudske i administrativne dosjee i može zatražiti od bilo kojeg lica, uključujući i vladinog službenika, da sarađuje, davanjem relevantnih informacija, dokumenata i dosjea. Ombudsmen može prisustvovati administrativnim saslušanjima i sastancima drugih organa i može ući i pregledati bilo koje mesto gde su lica lišena slobode zatočena ili rade.

2. Ombudsmen i osoblje su obavezni da održavaju tajnost svih dobijenih poverljivih informacija, izuzev gde se to traži po nalogu doma i tretiraće sve dokumente i dosjee u skladu sa primenjivim pravilima.

DIO C. DOM ZA LJUDSKA PRAVA

ČLAN 7 Dom za ljudska prava

1. Dom za ljudska prava će se sastojati od četrnaest članova.

2. U roku od 90 dana nakon što ovaj sporazum stupi na snagu, Federacija Bosne i Hercegovine će imenovati 4 člana, a Republika Srpska će imenovati 2 člana. Komitet ministara Veća Evrope (CEO) u skladu sa svojom Rezolucijom (93) 6 nakon konsultacija sa stranama, imenovaće preostale članove, koji neće biti državljani Bosne i Hercegovine ili bilo koje susedne zemlje i odrediće jednog takvog člana za predsednika doma.

3. Svi članovi doma će posedovati kvalifikacije potrebne za imenovanje na visoku sudsku funkciju ili da su pravnici priznatih kompetencija. Članovi doma će biti imenovani na mandat od 5 godina i mogu biti ponovo imenovani.

4. Članovi imenovani nakon prenosa opisanog u članu 14 niže biće imenovani od strane Predsedništva Bosne i Hercegovine.

ČLAN 8 Jurisdikcije doma

1. Dom će dobijati aktove od ombudsmena u ime podnosioca prijave, ili direktno od bilo koje strane ili lica, nevladine organizacije ili grupe lica koji tvrde da su žrtva kršenja od bilo koje strane ili koji deluju u ime navodnih žrtava koji su preminuli ili se vode nestalim, za odluke ili prijave odluka u vezi sa navodnim ili očitim kršenjima ljudskih prava unutar okvira paragrafa 2. člana 2.

2. Dom će odlučiti koje prijave da prihvati i po kojem prioritetu da ih razmatra. Pri tome će dom uzeti u obzir sledeće kriterije:

a) da li postoje efikasna pravna sredstva i da je podnosilac dokazao da su ona sva iscrpljena i da je podnosilac registrovan kod komisije u roku od šest meseci od onog datuma kada je donesena konačna odluka.

b) dom neće razmatrati niti jednu prijavu koja je suštinski ista kao neko pitanje koje je dom već ispitaio ili koje je već dostavljeno na drugi postupak ili međunarodnu istragu ili rešenje.

c) dom će, isto tako, odbaciti svaku prijavu koju smatra nekompatibilnom ovom sporazumu, očigledno nezasnovanu ili zloupotrebom prava na peticiju, d) dom može odbiti ili odložiti dalje razmatranje ukoliko se prijava odnosi na pitanje koje je trenutno u postupku pred bilo kojim drugim međunarodnim telom za ljudska prava koje je odgovorno za presudu prijava ili odlučivanje o slučajevima, ili bilo kojom komisijom uspostavljenom aneksom na opšti okvirni sporazum.

e) u principu, dom će nastojati da prihvati i da poseban prioritet tvrdnjama o posebno surovom ili sistematskim kršenjima i onim koje su zasnovane na navodnoj diskriminaciji na zabranjenim osnovama,

f) prijave koje povlače za sobom zahteve za privremene mere biće razmatrane kao prioritetne, kako bi se odredilo (1) da li one treba da budu prihvaćene i ako je tako, (2) da li je od prioritetne važnosti za uvažavanje postupka o zahtevu za priremene mere garantovana.

3. Dom može odlučiti u bilo kojem momentu u svom postupku da suspenduje dalje razmatranje, odbije ili izbaci prijavu na osnovu da (a) podnosilac prijave nema nameru da dalje vodi prijavu, (b) pitanje je rešeno; ili (c) iz bilo kojeg drugog razloga ustanovljenog od strane doma, nije više opravdano nastaviti ispitivanje prijave, pod uslovom da je takav rezultat u skladu sa ciljem poštovanja ljudskih prava.

ČLAN 9 PRIJATELJSKO RAZREŠENJE

1. Na početku slučaja ili u bilo kojem trenutku za vreme postupka, dom može pokušati da obezbedi prijateljsko rešenje pitanja na osnovu poštovanja prava i sloboda na koje se poziva u ovom sporazumu.

2. Ukoliko dom uspe da ostvari takvo rešenje, on će objaviti izveštaj i uputiti ga visokom predstavniku opisanom u aneksu 10. na opšti okvirni sporazum, sve dok takav uvid postoji, OSSE -u i generalnom sekretaru veća Evrope (COE). Takav izveštaj će sadržati kratki predložak činjenica i postignuto rešenje. Izveštaj o rešenju o datom slučaju može, međutim, biti poverljiv u potpunosti, ili u delu gde je to neophodno radi zaštite ljudskih prava ili uz dogovor doma i pogođenih strana.

ČLAN 10 POSTUPAK PRED DOMOM

1. Dom će razvijati pravične i efikasne postupke za presuđivanje prijave. Takvi postupci će obezbediti odgovarajuće pisane pretstavke i, po odluci doma, saslušanje usmenih argumenata ili prezentaciju dokaza. Dom će imati ovlaštenje da naredi privremene mere, da imenuje eksperte i da primora dovođenje svedoka i dokaza.
2. Dom će normalno zasedati u panelima od sedam, sastavljenih od po 2 člana iz federacije, 1 iz Republike Srpske i 4 člana koji nisu građani Bosne i Hercegovine ili bilo koje susedne države. Kada Panel odluči o prijavi kompletan dom može odlučiti po zahtevu strane u slučaju ili ombudsmena da ponovo razmotri odluku; tako razmatranje može uključiti uzimanje dodatnih dokaza gde dom tako odluči. Pozivanje u ovom aneksu na dom će uključiti, ako je odgovarajuće, i panel, izuzev ako ovlaštenje za razvijanje opštih pravila, propisa i postupaka povereno samo domu kao celini.
3. Izuzev u izuzetnim okolnostima u skladu sa svojim pravilima, saslušanja doma će biti javna.
4. Podnosioci prijave mogu biti zastupani u toku postupka od strane advokata ili drugih predstavnika po njihovom izboru, ali će isto tako biti lično prisutni, izuzev ako ih dom ne opravda po osnovu teškoća, nemogućnosti ili drugog valjanog razloga.
5. Strane se obavezuju da obezbede sve relevantne informacije i da u potpunosti saraduju sa domom.

ČLAN 11 ODLUKE

1. Nakon zaključenja postupka, dom će odmah izdati odluku koja će istaći:
 - a) da li nađene činjenice ukazuju na kršenje njenih obaveza iz ovog sporazuma od strane pogođene strane i ukoliko je to tako,
 - b) koje korake će strana preuzeti da bi rešila taj prekršaj, uključujući i naredbe da zaustave i okončaju kršenje, novčanu naknadu (uključujući novčane i nenovčane povrede) i privremene mere.
2. Dom će doneti svoju odluku većinom glasova u slučaju da odluka celog doma rezultira jednakim brojem glasova, predsednik doma će dati odlučujući glas.
3. Zavisno od razmatranja kao što je predviđeno u paragrafu 2 člana 10, odluke doma će biti konačne i obavezujuće.
4. Svaki član će imati pravo da da posebno mišljenje o svakom slučaju.
5. Dom će dati razloge za svoje odluke. Njegove će odluke biti objašnjenje i dostavljene zainteresovanim stranama, visokom predstavniku koji je opisan u aneksu 10 u opštem okvirnom sporazumu sve dok takav ured postoji, generalnom sekretaru Saveta Evrope i OSSCE.
6. Strane će u potpunosti provoditi odluke doma.

ČLAN 12
PRAVILA I ODREDBE

Dom će donositi takva pravila ili odredbe u skladu sa ovim sporazumom, kao što može biti neophodno da bi vršio svoje funkcije, uključujući i odredbe za preliminarna saslušanja, ubrzanje odluke o privremenim merama, odluke od strane panela doma i razmatranje odluka donesenih od strane takvih panela.

TREĆE POGLAVLJE: OPŠTE ODREDBE

ČLAN 13
Organizacije zainteresovana za ljudska prava

1. Strane će unaprediti i podsticati aktivnosti nevladinih i međunarodnih organizacija za zaštitu i unapređenje ljudskih prava.
2. Strane se pridružuju u pozivu visokoj komisiji za ljudska prava OSSCE, visokom komesaru za ljudska prava UN i drugim nevladinim i regionalnim misijama ili organizacijama za ljudska prava da pomno nadgledaju situaciju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, uključujući putem uspostavljanja lokalnih ureda i postavljanje posmatrača, izveštača ili drugih relevantnih lica na stalnoj osnovi ili na osnovu od misije do misije i da im obezbede pune i efikasne olakšice, pomoć i pristup.
3. Strane će dozvoliti pun i efikasan pristup nevladinim organizacijama radi istraživanja i nadgledanja uslova ljudskih prava u Bosni i Hercegovini i uzdržaće se da ih sprečavaju ili ometaju u njihovom vršenju ovih funkcija.
4. Sve kompetentne vlasti u Bosni i Hercegovini će saradivati sa i obezbediti neograničen pristup organizacijama utvrđenim u ovom aneksu na opšti okvirni sporazum, bilo kojem međunarodnom mehanizmu nadgledanja ljudskih prava uspostavljenom za Bosnu i Hercegovinu, nadzornim organima uspostavljenim bilo kojim međunarodnim sporazumom navedenom u dodatku na ovaj aneks. Međunarodnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju i bilo kojom drugom organizacijom koja je ovlašćena od strane Vijeća bezbednosti UN sa mandatom koji se tiče ljudskih prava ili humanitarnog prava.

ČLAN 14
PRENOS

Pet godina nakon što ovaj sporazum stupi na snagu, vlada Bosne i Hercegovine će preuzeti nadležnost za nastavak funkcionisanja komisije uspostavljene u poglavlju 2 ovog aneksa, izuzev ako se strane drugačije ne dogovore. U poslednjem slučaju, komisija će nastaviti da radi kao što je gore predviđeno.

ČLAN 15
OBAVEST

Strane će dati valjanu obavest o rokovima ovog sporazuma širom Bosne i Hercegovine.

ČLAN 16
STUPANJE NA SNAGU

Ovaj sporazum će stupiti na snagu po potpisivanju.

Za Republiku BiH Za Federaciju BiH Za Republiku RS

DODATAK

INSTRUMENTI LJUDSKIH PRAVA KOJI ĆE SE PRIMENJIVATI U BOSNI I HERCEGOVINI

1. Konvencija o zaštiti i kažnjavanju zločina genocida iz 1948.godine i još 15 međunarodnih konvencija spomenute u Aneksu 1.

ANEKS 7

SPORAZUM O IZBEGLICAMA I RASELJENIM LICIMA

Republika Bosna i Hercegovina, Federacija Bosna i Hercegovina i Republika Srpska (strane) usaglasile su se o sledećem:

POGLAVLJE JEDAN: ZAŠTITA

ČLAN 1

1. Sve izbeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje domove. Imaće pravo na povrat imovine koja im je oduzeta za vreme neprijateljstva od 1991. godine i da dobiju kompenzaciju za svu imovinu koja im se ne može povratiti. Svaki povratak izbeglica i raseljenih lica je važan cilj rešavanja konflikata u Bosni i Hercegovini. Strane potvrđuju da će prihvatiti takvih osoba koje su napustile svoju teritoriju, uključujući one kojima je bila odobrena privremena zaštita trećih zemalja.

2. Strane će osigurati da izbeglicama i raseljenim licima dozvoli bezbedan povratak, bez rizika uznemiravanja, zastrašivanja, progona ili diskriminacije, naročito zbog njihovog etničkog porekla, verskog opredeljenja ili političkog mišljenja.

3. Strane će preduzeti sve neophodne korake za sprečavanje aktivnosti unutar svojih teritorija koje bi ometale i sprečavale bezbedan, dobrovoljan povratak izbeglica ili raseljenih lica. Da bi pokazali svoje opredeljenje za obezbeđenje punog postizanja ljudskih prava i osnovnih sloboda svih lica u svojoj jurisdikciji i za stvaranje bez odlaganja uslova pogodnih za povratak izbeglica i raseljenih lica, strane će odmah preduzeti sledeće mere za izgradnju poverenja:

a) ukidanje unutrašnjeg zakonodavstva i administrativnih taksi sa diskriminacijskom namerom ili efektom,

b) prevenciju i promptno potiskivanje bilo kakvog pisanog ili verbalnog poticanja, putem medija ili drugačije, etničkog ili religioznog neprijateljstva ili mržnje,

c) širenje, putem medija upozorenja, protiv i promptno suzbijanje akata odmazde putem vojnih, paravojnih i policijskih službi ili od strane drugih zvaničnika ili privatnih lica,

d) zaštitu etničkog i kroz ili manjinskog stanovništva gde god da se nađu i obezbeđivanje trenutnog pristupa ovoj populaciji od strane međunarodnih humanitarnih organizacija i posmatrača,

e) službeni progon, otpuštanje i transfer, kako je odgovarajuće, osoba u vojnim, paravojnim i policijskim snagama i drugim javnim službama, odgovornim za ozbiljna kršenja osnovnih prava lica koja pripadaju etničkoj ili manjinskoj grupi.

4. Izbor odredišta će biti na pojedincu ili porodici. Pri tom bi trebalo sačuvati princip jedinstva porodice. Strane se neće mešati u povratnikov izbor odredišta, niti će ih prisiljavati da ostanu ili se kreću ka situacijama ozbiljne opasnosti ili nesigurnosti, ili ka oblastima kojima nedostaje osnovna infrastruktura neophodna za nastavljnje normalnog života. Strane će obezbediti protok informacija neophodnih kako bi izbeglice i raseljena lica mogli formirati procene o lokalnim uslovima za povratak.

5. Strane pozivaju visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbeglice da razradi u uskoj saradnji sa zemljama azila i stranama plan repatrijacije koji će dozvoliti skori, mini regulisan i povratak u fazama izbeglica i raseljenih lica, koji može uključivati prioritete za izvesna područja i izvesne kategorije povratnika. Strane su se saglasile da implementiraju takav plan i da usklade svoje međunarodne i unutrašnje zakone s njim. Na osnovu toga su pozvali države koje su prihvatile izbeglice da promovišu skori povratak izbeglica i raseljenih lica u skladu sa međunarodnim zakonom.

ČLAN 2

STVARANJE ODGOVARAJUĆIH USLOVA ZA POVRATAK

1. Strane se obavezuju da stvore na svojim teritorijama političke, ekonomske i društvene uslove koji pridonose dobrovoljnom povratku i harmoničnoj reintegraciji izbeglica i raseljenih lica bez preferiranja bilo koje posebne grupe. Strane će obezbediti svu moguću pomoć izbeglicama i raseljenim licima i raditi u cilju omogućavanja njihovog dobrovoljnog povratka na mirni, regulisan i postepen način u skladu sa planom repatrijacije UNHCR.

2. Strane neće diskriminirati povratnike izbeglice i raseljena lica u odnosu na regrutovanje u svoju službu i pozitivno će razmatrati zahteve za izuzimanje iz vojne ili drugih obaveznih službi koje se baziraju na individualnim prilikama, tako da omogući povratnicima da ponovo grade svoje živote.

ČLAN 3

SARADNJA SA MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I MEĐUNARODNIM POSMATRANJEM

1. Strane sa zadovoljstvom posebno spominju vodeću humanitarnu ulogu UNHCR-a, koja je poverena od strane generalnog sekretara UN, s ulogom koordiniranja među svim agencijama koje pomažu u repatrijaciji i pomoći izbeglicama i raseljenim licima.

2. Strane će obezbediti pun i neometan pristup UNHCR, međunarodnom komitetu crvenog krsta (ICRC), programu za razvoj Ujedinjenih nacija (UNDP), i drugim relevantnim međunarodnim, unutrašnjim i nevladinim organizacijama svim izbeglicama i raseljenim licima, sa ciljem da omoguće rad ovih organizacija u traganju za osobama, obezbeđivanju medicinske pomoći, raspodeli hrane, pomoći u reintegraciji, obezbeđivanju privremenog i stalnog smeštaja i drugih aktivnosti vitalnih za obavljanje mandata i operativnih odgovornosti, bez administrativnih prepreka. Ove aktivnosti će uključivati tradicionalne zaštitne funkcije i nadzor osnovnih ljudskih prava i humanitarnih uslova kao i implementaciju odredaba ovoga poglavlja.

3. Strane će se pobrinuti za bezbednost svog takvog osoblja takvih organizacija.

ČLAN 4 POMOĆ U REPATRIJACIJI

Strane će omogućiti obezbeđivanje adekvatno nadziranje, kratkoročne pomoći u repatrijaciji na nediskriminisanoj osnovi za sve povratnike izbeglice i raseljena lica koji su u oskudici, u skladu sa planom sačinjenim od strane UNHCR i drugih relevantnih organizacija, da omoguće porodicama i pojedincima povratnicima da ponovo uspostave život i sredstva za život u lokalnoj zajednici.

ČLAN 5 NESTALE OSOBE

Strane će obezbediti informacije preko mehanizama traganja ICRC svim nestalim osobama. Strane će takođe u potpunosti saradnjivati sa ICRC u njegovim naporima da odredi identitete, boravište i sudbinu nestalih.

ČLAN 6 AMNESTIJA

Svaka izbeglica ili raseljeno lice povratnik, optužen za krivično delo, svako osim teškog kršenja međunarodnog humanitarnog prava, kao što je definisano statutom međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju, od 01.01.1991. godine ili krivično delo koje nije povezano sa konfliktom, po povratku će uživati amnestiju. Ni u kom slučaju neće se nametati optužbe iz političkih ili drugih neprikladnih razloga da bi se izbegla primarna amnestija.

POGLAVLJE DVA: KOMISIJA ZA RASELJENA LICA I IZBEGLICE

ČLAN 7 OSNIVANJE KOMISIJE

Strane ovim osnivaju nezavisnu komisiju za raseljena lica i izbeglice (komisija). Komisija će imati sedište u Sarajevu, a može imati urede na drugim lokacijama za koje smatra potrebnim.

ČLAN 8 SARADNJA

Strane će saradivati sa radom komisija, poštivaće i implementirati njene odluke ekspeditivno i u dobroj meri, u sardnji sa relevantnim međunarodnim i nevladinim organizacijama koje su odgovorne za povratak i reintegraciju izbeglica i raseljenih lica.

ČLAN 9 SASTAV

1. Komisija će biti sastavljena od devet članova. U okviru od 90 dana nakon stupanja ovog sporazuma na snagu, federacija BiH će imenovati 4 člana, dva na termin od tri godine, a druge na termin od 4 godine. Republika Srpska će imenovati dva člana, jednog na termin od 3 godine, a drugog na 4 godine, predsjednik evropskog suda za ljudska prava će postaviti ostale članove svakog na period od 5 godina i proglasiće jednog od tih članova za presedavajućeg. Članovi komisije mogu biti ponovo imenovani.

2. Članovi komisije moraju biti moralno podobni.

3. Komisija može zasedati u odborima kako je utvrđeno njenim pravilima i propisima. Reference na komisiju u ovom aneksu će uključiti, kao što je odgovarajuće, takve odbore osim što pravo proglašenja pravila i propisa pripada komisiji kao celini. 4. Članovi imenovani nakon transfera opisanog u članu DŽVI ispod će biti imenovani od strane predsedništva BiH.

ČLAN 10 PROSTORIJE, OSOBLJE I TROŠKOVI

1. Komisija će imati odgovarajuće prostorije i profesionalno kompetentno osoblje sa iskustvom u administrativnim, finansijskim, bankarskim i zakonskim pitanjima, da bi joj pomoglo pri vršenju njenih funkcija. Osoblje će predvoditi izvršni službenik kojeg će imenovati komisija.

2. Plate i troškove komisije i njenog osoblja strane će odrediti zajednički, a snosiće ih strane poednako.

3. Članovi komisije neće biti krivično niti građanski odgovorni za bilo koji akt izvršen u okviru svojih dužnosti. Članovima komisije i njihovim porodicama koji nisu državljani Bosne i Hercegovine biće dodeljene iste privilegije i imunitet koje uživaju diplomatski predstavnici i njihove porodice na osnovu Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.

4. Komisija može primati pomoć od međunarodnih i nevladinih organizacija, u njihovim oblastima specijalne ekspertize koja je u okviru mandata komisije, pod uslovima koji će se usaglasiti.

5. Komisija će saradivati sa drugim entitetima utvrđenim opštim okvirnim sporazumom, koje su strane usaglasile, ili autorizovanim od SB UN.

ČLAN 11 MANDAT

Komisija će primati i odlučivati o svakom potraživanju nepokretne imovine u Bosni i Hercegovini, kada imovina nije bila dobrovoljno prodana ili na drugi način prenesena od 01.04.1992. godine i kada potraživač ne uživa trenutno posedovanje te imovine. Potraživanja mogu biti za povrat imovine ili pravednu naknadu umesto povrata.

ČLAN 12 POSTUPAK PRED KOMISIJOM

1. Po prijemu potraživanja komisija će odrediti zakonskog vlasnika imovine u odnosu na koju je potraživanje napravljeno i vrednost te imovine. Komisija preko svog osoblja ili pravovremeno određene međunarodne ili nevladine organizacije biće ovlašćena da ima pristup bilo kojim i svim popisima imovine u Bosni i Hercegovini i bilo kojoj i svojoj nepokretnoj imovini lociranoj u Bosni i Hercegovini u cilju inspekcije, proračuna i procene vezane za razmatranje potraživanja.

2. Svakoj osobi koja traži povrat imovine za koju komisija utvrdi da je zakonski vlasnik te imovine biće dodeljen njen povrat. Svakoj osobi koja traži kompenzaciju u zamenu za povrat, za koju komisija utvrdi da je zakonski vlasnik te imovine bit će dodeljena pravična kompenzacija koju odredi komisija. Komisija će donositi odluke većinom svojih članova.

3. U određivanju zakonskog vlasnika imovine, komisija neće priznati za validnu nijednu nelegalnu transakciju imovine, uključujući svaki transfer koji je napravljen pod pritiskom, u zamenu za dozvolu za izlazak ili dokumente, ili je na drugi način bila u vezi sa etničkim čišćenjem. Svaka osoba kojoj je dodeljen povrat imovine može prihvatiti odgovarajući ugovorni aranžman prije nego preuzme vlasništvo.

4. Komisije će ustanoviti fiksne tarife koje se mogu primenjivati za određivanje vrednosti svake nepokretne imovine u Bosni i Hercegovini, koja je podložna potraživanju kod komisije. Omeri će se bazirati na proceni ili snimanju imovine na teritoriji Bosne i Hercegovine poduzetih prije 01.4.1992.godine, ako su dostupni ili se može bazirati na drugim prikladnim kriterijima određenim od komisije.

5. Komisija će imati pravo da sprovede sve transakcije neophodne da transferira ili prenese, stavi pod hipoteku, izda ili na drugi način rasporedi imovinu u odnosu na koju je potraživanje napravljeno, ili za koju je utvrđeno da je napuštena. Naročito, komisija može zakonito prodavati, staviti pod hipoteku ili izdavati nepokretnu imovinu bilo kom građaninu BiH ili bilo kojoj strani, kada je zakonski vlasnik tražio i dobio kompenzaciju u zamenu za povrat ili se za imovinu utvrdi da je napuštena u skladu sa lokalnim zakonom. Komisija, također, može izdati imovinu za koju se razmatra konačno utvrđivanje vlasnika.

6. U slučaju kada je potražitelju dodeljena kompenzacija u zamenu za povrat imovine, komisija može dodeliti novčanu naknadu ili kompenzacijsku obveznicu za buduću kupovinu nepokretne imovine. Strane pozdravljaju spremnost međunarodne zajednice za pomoć pri izgradnji i finansiranju smeštaja u Bosni i Hercegovini da prihvati kompenzacijske obveznice koje dodeljuje komisija kao platežno sredstvo i da dodele osobama imaočima takvih kompenzacijskih obveznica prioritet u dodeljivanju tog smeštaja.

7. Odluke komisije biće konačne i svaki prenos, isprava, hipoteka ili drugi zakonski instrument napravljen ili dodeljen od komisije biće priznat kao zakonit širom Bosne i Hercegovine.

8. Izostanak saradnje sa komisijom od bilo koje strane ili pojedinca neće sprečiti komisiju u donošenju odluka.

ČLAN 13

UPOTREBA NEZAPOSEDNUTE IMOVINE

Strane nakon što obaveste komisiju u saradnji sa UNHCR i drugim međunarodnim i nevladinim organizacijama koje doprinose u pomoći i rekonstrukciji mogu privremeno smestiti izbeglice i

raseljena lica u nezaposednutu imovinu, koja je podložna finalnom utvrđivanju vlasništva od komisije i uz pripreme odredbe iznajmljivanja koje komisija zahteva.

ČLAN 14 IMOVINSKI FOND IZBEGLICA I RASELJENIH LICA

1. Imovinski fond izbeglica i raseljenih lica (fond) će biti osnovan u Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, a njime će upravljati komisija. Fond će se nadopunjavati kroz kupovinu, prodaju, iznajmljivanje i hipoteke nepokretne imovine koja je objekat potražnje kod komisije. Takođe se može nadopunjavati direktnim uplatama strana, ili priložima drugih zemalja ili međunarodnih i nevladinih organizacija.

2. Kompenzacijske obveznice izdate na osnovu člana 12 (6) će formirati buduću pasivu fonda pod terminima i uslovima koje će definirati komisija.

ČLAN 15 PRAVILA I PROPISI

Komisija će objavljivati takva pravila i propise, u skladu sa ovim sporazumom, koji mogu biti neophodni za obavljanje njene funkcije. U razradi ovih pravila i propisa komisija će uzimati u obzir domaće zakone o vlasničkim pravima.

ČLAN 16 TRANSFER

Pet godina nakon što sporazum stupi na snagu, odgovornost za finansiranje i rad komisije će se preneti na Vladu BiH osim ako se strane ne dogovore drugačije. U slučaju ovog drugog, komisija će nastaviti da radi kako je gore navedeno.

ČLAN 17 OBAVEŠTENJE

Strane će izdati obaveštenje o uslovima ovog sporazuma širom Bosne i Hercegovine i u svim zemljama za koje se zna da u njima ima osoba koje su bile državljani ili nastanjeni u Bosni i Hercegovini.

ČLAN 18 STUPANJE NA SNAGU

Sporazum stupa na snagu nakon potpisivanja.

ANEKS 8

SPORAZUM O KOMISIJI ZA OČUVANJE NACIONALNIH SPOMENIKA

Republika Bosne i Hercegovina, Federacija BiH i Republika Srpska (strane) su se složile kako sledi:

ČLAN 1 USTANOVLJENJE KOMISIJE

Strane ovim ustanovljavaju komisiju za očuvanje nacionalnih spomenika. Komisija će imati svoje sjedište u Sarajevu, a može imati svoje urede na drugim lokacijama, kako to bude smatrano potrebnim.

ČLAN 2 SASTAV

1. Komisija će biti sastavljena od 5 članova. U roku od 90 dana nakon što ovaj sporazum stupi na snagu. Federacija BiH će imenovati 2 člana, a Republika Srpska jednog člana svaki na period od tri godine. Generalni direktor Organizacije za obrazovanje, nauku i kulturu UN će imenovati ostale članove, svakog na period od pet godina i jednog od tih članova odrediće za predsedavajućeg. Članovi komisije mogu biti ponovo imenovani. Ni jedno lice koje izdržava kaznu izrečenu od Međunarodnog Tribunala za bivšu Jugoslaviju i ni jedno lice protiv koje je

podignuta optužnica od strane Tribunala i koja se nije u skladu sa nalogom pojavila pred Tribunalom ne može raditi u komisiji.

2. Članovi koji su imenovani nakon transfera opisanog u članu 9 dolje biće imenovani od strane Predsedništva BiH.

ČLAN 3 OPREMA, OSOBLJE I TROŠKOVI

1. Komisija će imati odgovarajuću opremu i profesionalno, kompetentno osoblje, uglavnom predstavnika etničkih grupa koje se nalaze u BiH, da bi joj pomagali u izvršavanju njenih funkcija. Osobljem će rukovoditi izvršni službenik kojeg će imenovati komisija.

2. Plate i troškove komisije i njenog osoblja zajednički će utvrditi entiteti i oni će ih poednako snositi.

3. Članovi komisije se neće smatrati krivično ili građanski odgovornim za bilo koje radnje koje vrše u okviru njihovih dužnosti.

Članovi komisije i njihove porodice koji nisu državljani BiH će imati privilegije i imunitete kakve uživaju diplomatski predstavnici i njihove porodice prema Bečkoj konvenciji o diplomatskim odnosima.

ČLAN 4 MANDAT

Komisija će primati i odlučivati o peticijama za dezignaciju imovine koja je od kulturne, istorijske, verske ili etničke važnosti kao nacionalni spomenici.

ČLAN 5 POSTUPCI PRED KOMISIJOM ZA UTVRĐIVANJE IMOVINE

1. Svaka strana ili svako zainteresovano lice u BiH može podneti komisiji peticiju radi utvrđivanja imovine kao nacionalnog spomenika. Svaka takva peticija će izložiti sve relevantne informacije u vezi s tom imovinom, uključujući:

- a. određenu lokaciju imovine,
- b. njenog sadašnjeg vlasnika i stanje,
- c. troškove i izvore sredstava radi bilo koje potrebne opravke imovine,
- d. neku poznatu predloženu upotrebu i
- e. osnove za utvrđivanje nacionalnog spomenika.

2. U odlučivanju o peticiji, komisija će pružiti mogućnost vlasnicima predloženog nacionalnog spomenika, kao i drugim zainteresovanim licima ili entitetima da prezentiraju svoje stavove.

3. U toku perioda od jedne godine, nakon što takva peticija bude podnesena komisiji, ili dok odluka ne bude donesena u saglasnosti sa ovim aneksom, ma koje da se prvo dogodi, sve strane će se suzdržati od poduzimanja bilo kakvih namjernih mjera koje bi mogle oštetiti imovinu.

4. Komisija će doneti, u svakom pojedinačnom slučaju, pismenu odluku koja će sadržavati sve nalaze činjenica, koje budu smatrala odgovarajućim, kao i detaljno objašnjenje osnova svoje odluke. Komisija će donositi odluke većinom svojih članova. Odluke komisije će biti konačne i provedive u skladu sa domaćim zakonom.

5. U svakom slučaju, u kojem komisija izda odluku o određivanju imovine kao nacionalnog spomenika, entitet na čijoj teritoriji se nalazi imovina a) nastojeće što je moguće više da poduzme odgovarajuće pravne, naučne, tehničke, administrativne i finansijske mere potrebne radi zaštite, konzerviranja, prezentacije i sanacije imovine, b) uzdržaće se od bilo kakvih namernih mera koje bi mogle oštetiti imovinu.

ČLAN 6 KVALIFIKOVANOST

Sledeće će biti kvalifikacija za imenovanje nacionalnim spomenikom; pokretna ili nepokretna imovina velike važnosti za grupu ljudi sa zajedničkim kulturnim, istoriskim, religioznim ili etničkim nasljeđem, kao što su spomenici arhitekture, umetnosti ili istorije, arheološka nalazišta, grupe zgrada, kao i groblja.

ČLAN 7 PRAVILA I PROPISI

Komisija će donositi takva pravila i propise koje će biti u saglasnosti sa ovim sporazumom, a kako to bude potrebno radi izvršenja svojih funkcija.

ČLAN 8 SARADNJA

Službenici i organi strana i njihovi kantoni i opštine i svaki pojedinac koji radi po ovlaštenju tog službenika ili organa će u potpunosti sarađivati sa komisijom, uključujući pružanje traženih informacija i druge pomoći.

ČLAN 9 TRANSFER

Pet godina nakon što ovaj sporazum stupi na snagu, Vlada BiH će preuzeti odgovornost za kontinuirano funkcionisanje komisije, ukoliko se strane drugačije ne slože. U ovom drugom slučaju komisija će nastaviti da radi kako je navedeno gore.

ČLAN 10 OBAVEST

Strane će valjano obavestiti o uvetima ovoga sporazuma u cijeloj BiH.

ČLAN 11 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj sporazum će stupiti na snagu po potpisivanju.

Potpisi:

Za Republiku BiH
Za Federaciju BiH
Za Republiku Srpsku

ANEKS 9

SPORAZUM O OSNIVANJU JAVNIH KORPORACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

Imajući u vidu da su rekonstrukcija infrastrukture i funkcionisanje saobraćajnih i drugih kapaciteta značajni za oživljavanje Bosne i Hercegovine i za nesmetano funkcionisanje njenih institucija i organizacija uključenih u implementaciju mirovnog rešenja. Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska (strane) su se usaglasile o sledećem:

ČLAN 1

KOMISIJA O JAVNIM KORPORACIJAMA

1. Strane ovim osnivaju komisiju o javnim korporacijama (komisija) da bi razmotrile osnivanje javnih korporacija radi rukovođenja zajedničkim javnim kapacitetima, kao što je rad komunalnih, energetske, poštanskih i saobraćajnih kapaciteta na dobrobit oba entiteta.
2. Komisija će imati pet članova. U okviru od 15 dana nakon što ovaj sporazum stupi na snagu, Federacija BiH će imenovati dva člana komisije, a Republika srpska jednog člana. Imenovane osobe moraju poznavati specifične ekonomske, političke i zakonske karakteristike B i H i biti moralno podobni. Priznajući da će komisiji biti od koristi međunarodna ekspertiza, strane zahtevaju od predsednika Evropske Banke za rekonstrukciju i razvoj da imenuje ostala dva člana i da jednog proglasi za predsedavajućeg.
3. Komisija će naročito ispitati odgovarajuće unutrašnje strukture za takve korporacije, uslove neophodne za obezbeđivanje njihovog uspešnog i stalnog rada i najbolji način za pribavljanje dugoročnog investicionog kapitala.

ČLAN 2

OSNIVANJE SAOBRAĆAJNE KORPORACIJE

1. Strane, priznajući neposrednu potrebu za osnivanje javne korporacije za organizovanje i rad saobraćajnih kapaciteta, kao što su ceste, željezničke pruge i luke, na njihovu zajedničku dobrobit, ovim osnivaju saobraćajnu korporaciju u tu svrhu. 2. Saobraćajna korporacija će imati svoje sedište u Sarajevu, a može imati urede na drugim lokacijama koje smatra odgovarajućim. Imaće odgovarajuće prostorije i biraće profesionalno kompetentni odbor direktora, službenike i osoblje, uglavnom predstavnike etničkih grupa koje sačinjavaju BiH, da bi izvršavala svoje

funkcije. Komisija će izabrati upravni odbor direktora, koji će imenovati službena lica i odabrati osoblje.

3. Transportna korporacija je ovlaštena da gradi, pribavlja, održava i upravlja i da otpisuje nekretnine i ličnu imovinu u saglasnosti sa posebnim planovima koje će razvijati. Takođe je ovlaštena da fiksira, prikuplja najamnine, uloge, takse i druge namete radi upravljanja fondom kojim upravlja; da stupa u sve ugovore i sporazume potrebne za sprovođenje svojih funkcija i da preduzima druge akcije potrebne da sprovodi ove funkcije.

4. Transportna korporacija će upravljati transportnim sredstvima kako se strane dogovore. Strane će, kao deo njihovog sporazuma ovlastiti korporaciju potrebnim pravnim ovlaštenjima. Strane će se sastati u roku od 15 dana nakon stupanja na stranu ovog sporazuma, da bi razmotrile kojim će dobrima korporacija upravljati.

5. U roku od 30 dana od stupanja na snagu ovog sporazuma strane će se složiti o sumama sredstava (novca) koje će biti dati kao doprinos transportnoj korporaciji radi njenog početnog funkcioniranja i budžeta. Strane mogu u bilo koje vreme doprineti dodatnim fondovima za transportnu korporaciju ili za sredstva koja joj pripadaju i prava koja iz njih proizilaze. Strane će odlučivati o načinima kako će transportna korporacija biti ovlaštena da prikuplja dodatni kapital.

ČLAN 3 OSTALE JAVNE KORPORACIJE

Strane mogu da odluče, po preporuci komisije, da koriste ustanovljenje transportne korporacije kao modela za ustanovljenje - osnivanje drugih zajedničkih javnih korporacija, kao što je upravljanje strujom, vodom i energentima, PTT i komunikaciskim uslugama.

ČLAN 4 SARADNJA

Komisija, transportna korporacija i druge javne korporacije će u potpunosti sarađivati sa svim organizacijama uključenim u implementaciju mirovnog sporazuma ili koje na drugi način ovlasti SB UN, uključujući međunarodni tribunal za bivšu Jugoslaviju.

ČLAN 5 ETIKA

Članovi komisije i direktori transportne korporacije ne mogu imati zaposlenje ili bilo kakav finansiski odnos sa bilo kojim preduzećem koje ima ili traži ugovor ili sporazum sa komisijom ili korporacijom i isto tako koja imaju interese na koje se može direktno uticati neaktivnošću ili aktivnošću članova i direktora komisije.

ČLAN 6 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj sporazum će stupiti na snagu nakon potpisivanja.

Potpisi:

Za Federaciju BiH.....
Za Republiku Srpsku.....

ANEKS 10

CIVILNA IMPLEMENTACIJA MIROVNOG SPORAZUMA

Republika BiH, Republika Hrvatska, Savezna Republika Jugoslavija, Federacija BiH i Republika Srpska ("strane") su se sporazumele kako sledi:

ČLAN 1 VISOKI ZASTUPNIK

1. Strane se slažu da će primena civilnih aspekata mirovnog rešenja sadržavati široki dijapazon aktivnosti, uključujući nastavak humanitarne pomoći za period koliko to bude potrebno; obnova infrastrukture i ekonomska obnova; ustanovljavanje političkih i ustavnih institucija u BiH; unapređenje poštovanja ljudskih prava i povratka raseljenih lica i izbeglica; održavanje slobodnih i fer izbora tokom vremenskog perioda u Aneksu 3 na opšti okvirni sporazum. Značajan broj međunarodnih organizacija i agencija biće pozvan da pomaže u ovome.

2. S obzirom na kompleksnosti sa kojima se sreću, strane zahtevaju imenovanje visokog predstavnika, koji će biti imenovan u skladu sa relevantnim rezolucijama SB UN, da bi pomogao kako bi olakšao vlastite napore strana i mobilizirao, kako bude potrebno, da se koordiniraju aktivnosti organizacija i agencija koje su uključene u civilne aspekte mirovnog sporazuma provođenjem, kako mu poveri rezolucija SB UN, zadataka koji su dole navedeni.

ČLAN 2 MANDAT I METODE KOORDINACIJE I VEZE

1. Visoki predstavnik će:

a) nadzirati implementaciju mirovnog sporazuma;

b) održavati bliske kontakte sa stranama da bi unapređivao njihovo puno pridržavanje svih civilnih aspekata mirovnog rešenja i visoki nivo saradnje između njih i organizacija i agencija koje učestvuju u tim aspektima;

c) koordinirati aktivnosti civilnih organizacija i agencija u BiH, da bi se obezbedila efikasna implementacija civilnih aspekata mirovnog rešenja. Visoki predstavnik će poštovati njihovu autonomiju unutar njihovih sfera rada, ako je to potrebno, dajući im opšte smernice o uticaju njihovih aktivnosti na implementaciju mirovnog rešenja. Od civilnih organizacija i agencija se traži da pomažu visokom predstavniku u sprovođenju njegovih ili njenih odgovornosti, obezbeđujući sve informacije relevantne za njihov rad u BiH;

d) olakšati, kako visoki predstavnik proceni da je potrebno razrešenje bilo kojih poteškoća koje proizilaze u vezi sa civilnom implementacijom;

e) učestvovati na sastancima organizacija donatora, posebno u vezi sa pitanjima sanacije i rekonstrukcije;

f) vezano za zadatke koji su navedeni u sporazumu izveštavati periodično o progresu u implementaciji mirovnog sporazuma (vezano za sporazum) Ujedinjene Narode, Evropsku Uniju, SAD, Rusku Federaciju i druge zainteresovane vlade, strane i organizacije;

g) obezbeđivati uputstva i primati izveštaje od komesara međunarodnih policiskih snaga, ustanovljenih u Aneksu 11 uz opšti okvirni sporazum.

2. U obavljanju njegovog ili njenog mandata, visoki predstavnik će sazivati i predsjedavati komisijom (zajednička civilna komisija) u BiH. Ona će se sastojati od visokih političkih predstavnika strana, komandanta IFOR-a ili njegovog predstavnika i predstavnika onih civilnih organizacija i agencija koje visoki predstavnik bude smatrao da su potrebne.
3. Visoki predstavnik će, kako to bude potrebno, ustanoviti subordinirane zajedničke civilne komisije na lokalnim nivoima u BiH.
4. Zajednički konsultativni komitet će zasedati s vremena na vreme ili kako to bude dogovoreno između visokog predstavnika i komandanta IFOR-a.
5. Visoki predstavnik ili njegov imenovani zastupnik će ostati u bliskom kontaktu sa komandantom IFOR-a, ili njegovim imenovanim predstavnicima i uspostaviti odgovarajuće sisteme veze sa komandantom IFOR-a, kako bi se omogućilo sprovođenje njihovih odnosnih odgovornosti.
6. Visoki predstavnik će razmenjivati informacije i održavati vezu na stalnim osnovama sa IFOR-om, kako je dogovoreno sa komandantom IFOR-a i putem komisija opisanih u ovom članu.
7. Visoki predstavnik će prisustvovati ili biti zastupan na sastancima zajedničke vojne komisije i davaće savete, posebno o pitanjima političko-vojne prirode. Zastupnici visokog predstavnika će takođe prisustvovati subordiniranim komisijama zajedničke vojne komisije, kako je navedeno u Članu 8, Aneksa 1a, uz opšti okvirni sporazum.
8. Visoki predstavnik može takođe osnovati druge civilne komisije unutar ili van BiH, da bi olakšao izvršenje njegovog ili njenog mandata.
9. Visoki predstavnik neće imati uticaj nad IFORO-om i ni na koji način se neće mešati u vođenje vojnih operacija ili u lanac komande IFOR-a.

ČLAN 3 OSOBLJE

1. Visoki predstavnik će imenovati osoblje, kako on ili ona budu smatrali potrebnim, da bi obezbedili pomoć u sprovođenju zadataka koji su ovde sadržani.
2. Strane će olakšati rad visokog predstavnika u BiH, uključujući obezbeđivanje odgovarajuće pomoći, kako bude traženo, vezano za transport, sredstva za život, smeštaj, komunikacije i ostale potrebe prema uvetima jednakim onima koji se obezbeđuju prema sporazumima koji se primenjuju za IFOR.
3. Visoki predstavnik će uživati, prema zakonima BiH, takvo pravno ovlašćenje koje bude potrebno za sprovođenje njegovih ili njenih funkcija, uključujući ovlašćenje da dobiva i raspoláže - otuđuje nekretnine i ličnu imovinu.
4. Privilegije i imuniteti će se uskladiti kako sledi:
 - a) strane će odobriti uredu visokog predstavnika, njegovim prostorijama, arhivu i drugoj imovini iste privilegije i imunitet kakve uživa diplomatska misija i njene prostorije, arhiv i ostala imovina prema Bečkoj konvenciji o diplomatskim odnosima;

b) strane će odobriti visokom predstavniku i profesionalnim članovima njegovog ili njenog tima (osoblja) i njihovim porodicama iste privilegije i imunitete koje uživaju diplomatski predstavnici i njihove porodice prema Bečkoj konvenciji o diplomatskim odnosima;

c) strane će odobriti drugim članovima osoblja visokog predstavnika i njihovim porodicama iste privilegije i imunitete koje uživaju članovi administrativnog i tehničkog osoblja i njihove porodice prema Bečkoj konvenciji o diplomatskim odnosima.

ČLAN 4 SARADNJA

Strane će u potpunosti sarađivati sa visokim predstavnikom i njegovim ili njenim osobljem, kao i sa međunarodnim organizacijama i agencijama, kako je predviđeno u članu 9 Opšteg okvirnog sporazuma.

ČLAN 5 KONAČNI ORGAN ZA TUMAČENJE

Visoki predstavnik je konačni organ na terenu vezano za tumačenje ovog sporazuma o implementaciji mirovnog rešenja.

ČLAN 6 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj sporazum će stupiti na snagu nakon potpisivanja:

Potpisi:

Za Republiku BiH

Za Republiku Hrvatsku

Za SRJ

Za Federaciju BiH

Za Republiku Srpsku

ANEKS 11

SPORAZUM O MEĐUNARODNIM POLICIJSKIM SNAGAMA

Republika BiH, Federacija BiH i Republika Srpska (strane), složile su se kao što sledi:

ČLAN 1 SPROVOĐENJE CIVILNOG ZAKONA

1. Kao što je predviđeno u članu 3 (2) (e) Ustava dogovorenog kao aneks 4 na opšti okvirni sporazum, strane će obezbediti sigurnu i bezbednu sredinu za sva lica u njihovim jurisdikcijama ponaosob, održavanjem agencija za sprovođenje civilnog zakona koje operišu u skladu sa međunarodno priznatim standardima i uz poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava i fundamentalnih sloboda i preduzimajući takve druge mere kao što je odgovarajuće.
2. Kako bi im pomogli u ispunjavanju svojih obaveza, strane traže da UN postave odlukom SB kao UNCIVPOL operaciju, međunarodne policijske snage UN (IPTF) da sprovode širom Bosne i Hercegovine program pomoći čiji su elementi opisani niže u članu 3.

ČLAN 2 FORMIRANJE IPTF

1. IPTF snage će biti autonomne u pogledu izvršavanja svojih funkcija prema ovom sporazumu. Njihove aktivnosti će biti koordinirane putem visokog predstavnika u aneksu 10 na opšti okvirni sporazum.
2. IPTF snage će predvoditi komesar, kojeg će imenovati generalni sekretar UN u konsultaciji sa SB. One će se sastojati od lica visokih moralnih principa koja imaju iskustvo u sprovođenju zakona. IPTF komesar može tražiti i prihvatiti osoblje, sredstva i pomoć od država i međunarodnih i nevladinih organizacija.
3. IPTF komesar će dobivati uputstva od visokog predstavnika.
4. IPTF komesar će periodično podnositi izveštaj o stvarima koje su unutar njegove nadležnosti Visokom predstavniku, generalnom sekretaru UN i obezbediće informacije komandantu IFOR-a i, kako on ili ona smatraju odgovarajućim, drugim institucijama i agencijama.
5. IPTF će u svakom momentu delovati u skladu sa međunarodno priznatim standardima i uz poštavnje međunarodno priznatih ljudskih prava i fundamentalnih sloboda i poštovaće, u skladu sa nadležnostima IPTF, zakone i običaje zemlje prijema.
6. Strane će dodeliti IPTF komesaru, IPTF osoblju i njihovim porodicama iste privilegije i imunitete opisane u delovima 18 i 19 Konvencije iz 1946.godine. O privilegijama i imunitetima UN. Naročito, oni će uživati nedodirljivost, neće biti podvrgnuti bilo kakvom obliku hapšenja ili pritvora i imaće apsolutni imunitet od krivičnog gonjenja. IPTF osoblje će ostati podložno kaznama i sankcijama pod relevantnim zakonima i propisima UN i drugih država.
7. IPTF snagama i njenim objektima, arhivama i drugom vlasništvu će biti dodeljenje iste privilegije i imunitet, uključujući "nedodirljivost" kao što je opisano u članu 2 i 3 Konvencije iz 1946.godine o privilegijama i imunitetima UN.
8. Kako bi unapredili koordinaciju od strane Visokog predstavnika IPTF aktivnosti s onim drugih civilnih organizacija i agencija i (IFOR-a) IPTF komesar ili njegovi predstavnici mogu prisustvovati sastancima zajedničke civilne komisije uspostavljene u Aneksu 10 na opšti okvirni sporazum i zajedničke vojne komisije predstavljene u Aneksu I, kao i sastancima njihovih podređenih komisija. IPTF komesar može tražiti da sastanci odgovarajući komisija budu sazvani kako bi diskutovali o pitanjima unutar njihove nadležnosti.

ČLAN 3 IPTF PROGRAM POMOĆI

1. Pomoć IPTF snaga uključuje sledeće elemente koji će biti dati u programu koji će kreirati i sprovesti komesar IPTF snaga, u skladu sa odlukom SB koja je opisana u članu 1 (2):
 - a. nadgledanje, posmatranje i inspekcija objekata i aktivnosti sprovođenja zakona, uključujući i udružene sudske organizacije, strukture i postupke;
 - b. savetovanje osoblja i snaga koje sprovode zakon;
 - c. obučavanje osoblja za sprovođenje zakona;
 - d. olakšavanje, unutar misije pomoći IPTF snaga, aktivnosti strana u sprovođenju zakona strana;
 - e. procenjivanje pretnji javnom redu i savetovanje o sposobnosti agencija za sprovođenje zakona koji će se baviti takvim pretnjama;

- f. savetovanje državnih vlasti u Bosni i Hercegovini o organizaciji efikasnih agencija za sprovođenje civilnog zakona;
- g. pomažući tako da će se pridružiti osoblju za sprovođenje zakona strana prilikom izvršavanja njihovih aktivnosti kako ih IPTF snage smatraju odgovarajućim;

2. Pored elemenata programa pomoći izloženog u paragrafu 1 IPTF će razmatrati, u skladu sa svojim odgovornostima i sredstvima, zahteve od strane ili agencija za sprovođenje zakona u Bosni i Hercegovini za pomoć opisanu u paragrafu 1.

3. Strane će potvrditi svoju naročitu odgovornost da osiguraju postojanja društvenih uslova za slobodne i fer izbore, uključujući zaštitu međunarodnog osoblja u Bosni i Hercegovini, u vezi sa izborima kao što je predviđeno u Aneksu 3 na opšti okvirni sporazum. Oni traže da IPTF daju prioritet pomaganju stranama u vršenju ove odgovornosti.

ČLAN 4 SPECIJALNE NADLEŽNOSTI STRANA

1. Strane će u potpunosti saradivati sa IPTF snagama i to će narediti svim svojim agencijama za sprovođenje zakona.

2. U roku od 30 dana nakon što ovaj sporazum stupi na snagu, strane će obezbediti komesaru IPTF snaga ili onome koga on odredi informacije o svojim agencijama za sprovođenje zakona, uključujući njihovu veličinu, lokaciju i strukturu snaga. Po zahtevu komesara IPTF snaga one će obezbediti dodatne informacije uključujući bilo kakve trening operacione izveštaje ili izveštaje o zapošljavanju i službi agencija i osoblja za sprovođenje zakona.

3. Strane neće ometati kretanje osoblja IPTF niti na bilo koji način otežavati, niti podrivati ili onemogućavati ih u vršenju njihovih dužnosti. Oni će dopustiti IPTF osoblju trenutni pristup bilo kojem mestu, licu, aktivnosti, postupku, izveštaju ili bilo kojem drugom predmetu ili događaju u BiH kako zatraže IPTF snage u vršenju njihovih nadležnosti prema ovom sporazumu. Ovo uključuje pravo da nadgleda, posmatra i vrši inspekciju bilo kojeg mesta i objekta gde veruje da se vrše policijske aktivnosti, aktivnosti sprovođenja zakona, pritvaranje ili sudske aktivnosti.

4. Po zahtevu IPTF snaga strane će staviti na raspolaganje za obučavanje kvalifikovano osoblje za koje se očekuje da preuzmu zadatke sprovođenja zakona odmah nakon takve odluke.

5. Snage će omogućiti operacije snaga IPTF u BiH, uključujući i obezbeđenje odgovarajuće pomoći, prema zahtevu, u pogledu transporta, ishrane, smeštaja, komunikacija i drugih objekata prema cenama jednakim onim koje su predviđene za IFOR prema odgovarajućim sporazumima.

ČLAN 5 IZOSTANAK SARADNJE

1. Svako ometanje ili mešanje u aktivnosti snaga IPTF, izostanak ili odbijanje povinovanja zahtevu snaga IPTF, ili drugi neuspeh da se zadovolje odgovornosti strana ili druge obaveze u ovom sporazumu, predstavljaće izostanak saradnje sa snagama IPTF.

2. Komesar IPTF snaga će obavestiti Visokog predstavnika i informisaće komandanta IFOR o izostanku saradnje sa IPTF. IPTF komesar može zatražiti da visoki predstavnik preduzme odgovarajuće korake po prijemu takve obavesti, uključujući i ukazivanje stranama na takvo odbijanje, sazivanje zajedničke civilne komisije i konsultovanje sa UN, relevantnim državnim i međunarodnim organizacijama u daljim reakcijama.

ČLAN 6 LJUDSKA PRAVA

1. Kada osoblje snaga IPTF sazna za verodostojne informacije u pogledu kršenja međunarodno priznatih ljudskih prava ili fundamentalnih sloboda ili za ulogu funkcionera ili snaga za sprovođenje zakona u takvim prekršajima, oni će proslediti takve informacije komisiji za ljudska prava, uspostavljenoj u Aneksu 6 na opšti okvirni sporazum, međunarodnom Tribunalu za bivšu Jugoslaviju ili drugim odgovarajućim organizacijama.

2. Strane će saradivati u istragama snaga i funkcionera u sprovođenju zakona od strane organizacija opisanih u paragrafu 1.

ČLAN 7 PRIMENA

Ovaj sporazum se primenjuje širom Bosne i Hercegovine na agencije i osoblje za sprovođenje zakona BiH, entiteta i bilo koju agenciju subodeljenje ili njihov instrumentarij. Agencije za sprovođenje zakona su one sa mandatom koji uključuje sprovođenje zakona, krivične istrage, javnu i državnu bezbednost, pritvor i sudske aktivnosti.

ČLAN 8 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj sporazum će stupiti na snagu nakon potpisivanja.

Potpisi:

Za Republiku BiH

Za Federaciju BiH

Za Republiku Srpsku

SPORAZUM O PARAFIRANJU OPŠTEG OKVIRNOG SPORAZUMA ZA MIR U BOSNI I HERCEGOVINI

Republika BiH, Republika Hrvatska i Savezna Republika Jugoslavija (strane) priznavajući potrebu za sveobuhvatnim rešenjem u cilju okončanja tragičnog sukoba u regionu, pozdravljajući napredak postignut za vreme posrednih pregovora održanih u Wright - Paterson Air Force Base u Ohio-u, u želji da unaprede mir i progres širom BiH i regiona, saglasili su se u sledećem:

ČLAN 1

Pregovori o opštem okvirnom sporazumu za mir u BiH i njegovim aneksima su završeni. Strane i entiteti koje predstavljaju obavezuju se na potpisivanje onih sporazuma u Parizu u njihovom sadašnjem obliku, u skladu sa članom 3, utvrđujući na taj način njihovo stupanje na snagu i datum od kog će sporazumi biti operativni.

ČLAN 2

Parafiranje svakog mesta za potpis u opštem okvirnom sporazumu za mir u BiH i njihovih Aneksa danas izražava pritisak strana i entiteta koje predstavljaju, da su vezane tim sporazumima.

ČLAN 3

Pre potpisivanja opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH u Parizu, Aneksi mogu biti renumerisani, sa izvršavanjem neopnodnog usklađivanja za izvršenim promenama.

ČLAN 4

Ovaj sporazum će stupiti na snagu nakon potpisivanja. Sačinjeno u Wright-Paterson Air Force Base, Ohio, ovog 21 dana u novembru 1995. godine na engleskom jeziku u četiri primerka.

Potpisi:

Za Republiku BiH

Za Republiku Hrvatsku

Za Saveznu Republiku Jugoslaviju